

DECIZIA nr.85
din 24 februarie 2020

asupra cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre
Președintele României și Parlamentul României, formulate de președintele Camerei
Deputaților și președintele Senatului

Publicată în Monitorul Oficial nr.195 din 11.03.2020

Valer Dorneanu	președinte
Cristian Deliorga	 judecător
Marian Enache	 judecător
Daniel Marius Morar	 judecător
Mona-Maria Pivniceru	 judecător
Gheorghe Stan	 judecător
Livia-Doina Stanciu	 judecător
Elena-Simina Tănăsescu	 judecător
Varga Attila	 judecător
Marieta Safta	prim magistrat-asistent

1. Pe rol se află examinarea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlamentul României, cerere formulată de președintele Camerei Deputaților, în temeiul art.146 lit.e) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) pct.A lit.e) și art.34 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Cererea a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.940 din 10 februarie 2020 și formează obiectul Dosarului nr.226 E/2020.

2. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art.216 alin.(1) din Codul de procedură civilă, coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, declară deschise lucrările ședinței de judecată.

3. Prim-magistratul-asistent referă asupra faptului că, în cauză, este împuternicită să reprezinte interesele Președintelui României doamna Mihaela Ciochină, consilier prezidențial în cadrul Departamentului Legislativ al Administrației Prezidențiale. Camera Deputaților și Senatul sunt reprezentate de domnul deputat Florin Iordache, vicepreședintele Camerei Deputaților.

4. Președintele dispune a se face apelul și în Dosarul nr.227E/2020, având ca obiect cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlamentul României, formulată de Președintele Senatului, în temeiul art.146 lit.e) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) pct.A lit.e) și art.34 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Cererea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.941 din 10 februarie 2020.

5. Prim-magistratul-asistent referă asupra faptului că și în această cauză părțile au desemnat aceiași reprezentanți. Este prezent, de asemenea, domnul Titus Corlățean, vicepreședinte al Senatului, desemnat cu exercitarea atribuțiilor de președinte al Senatului.

6. Având în vedere identitatea de obiect al cererilor formulate în dosarele nr.226E/2020 și nr.227E/2020, Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea acestora. Părțile sunt de acord cu conexarea dosarelor.

7. Curtea, în temeiul art.53 alin.(5) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr.227E/2020 la Dosarul nr.226E/2020, care a fost primul înregistrat.

8. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art.216 alin.(2) din Codul de procedură civilă, coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, acordă cuvântul domnului Titus Corlățean, vicepreședinte al Senatului.

9. Argumentând, mai întâi, admisibilitatea sesizării formulate, domnul Titus Corlățean arată faptul că, întrucât Constituția nu definește sintagma „*conflict juridic de natură constituțională*”, instanța de contencios constituțional a stabilit conținutul acesteia de fiecare dată când a fost sesizată cu un astfel de conflict. Nu este vorba propriu-zis de o definiție cu caracter teoretic, ci, mai mult, de o evaluare jurisprudențială a

condițiilor în care s-a produs conflictul și, mai ales, a consecințelor sale, constând într-un ansamblu de disfuncționalități în activitatea unor autorități publice prevăzute în titlul III din Constituție. Elementul comun al conflictelor juridice de natură constituțională soluționate până în prezent de către Curtea Constituțională constă în împiedicarea bunei funcționări - în concordanță cu prevederile constituționale - a unei autorități publice care exercită un anumit tip de putere. În acest sens, invocă evoluția jurisprudenței Curții Constituționale (Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, Decizia nr.270 din 10 martie 2008, Decizia nr.901 din 17 iunie 2009). Constatând și soluționând diferite conflicte juridice dintre anumite autorități publice, Curtea a analizat de fiecare dată contextul instituțional și juridic în care s-a produs un astfel de conflict și consecințele sale nocive pentru actul de guvernare. Calificarea jurisprudențială de către Curtea Constituțională a oricărei situații juridice conflictuale ca fiind substanța unui conflict juridic de natură constituțională, în sensul art.146 lit.e) din Legea fundamentală, nu este nici întâmplătoare, nici lipsită de fundamentare teoretică sau de susținerea unui text constituțional. Dimpotrivă, Constituția prevede instrumentele și procedurile pentru funcționarea normală a tuturor mecanismelor de exercitare a celor trei puteri ale statului, care își datorează una alteia loialitate instituțională în conformitate cu prevederile Constituției. Din această perspectivă, decurge foarte clar că orice situație juridică conflictuală - pe care Curtea este competentă să o constate și să o soluționeze, potrivit Constituției - ia naștere din încălcarea nemijlocită a principiului separației și colaborării loiale a autorităților care exercită puterea în statul român. Subliniază că admisibilitatea cererii de constatare și soluționare a conflictului juridic de natură constituțională care formează obiectul Dosarului nr.227E/2020 se întemeiază mai ales pe acest considerent.

10. Susține astfel că situația conflictuală sesizată nu este de dată foarte recentă, semne ale sale devenind evidente încă de la începutul lunii ianuarie 2020, sens în care invocă o serie de declarații ale Președintelui României și ale candidatului desemnat la funcția de prim-ministru, care exprimă poziția de provocare a alegerilor parlamentare anticipate. Cu referire la acestea, roagă Plenul Curții Constituționale să constate că la baza conflictului juridic de natură constituțională se află voința Președintelui României și a Guvernului de a recurge ilegal la proceduri constituționale democratice, pentru a-și atinge exclusiv scopuri politice de partid și de putere, afectând grav, în acest mod, funcționarea Parlamentului, pe care îl împiedică să-și ducă la bun sfârșit mandatul. Concret, situația juridică conflictuală existentă între Parlamentul României și Președintele României este determinată de desemnarea de către Președinte a domnului Ludovic Orban în calitate de candidat pentru funcția de prim-ministru, după ce, împotriva Guvernului condus de acesta, Parlamentul a votat cu o majoritate zdrobitoare, practic dublă față de numărul susținătorilor Guvernului, o moțiune de cenzură. Există un principiu politic, general respectat de statele cu regim parlamentar democratic, ca Guvernul să rezulte din voința populară exprimată de partidele parlamentare. Or, Guvernul condus de către domnul Ludovic Orban și-a pierdut orice legitimitate democratică (electorală), din moment ce a fost demis prin moțiune de cenzură. Președintele României a ignorat această lipsă de legitimitate și a încălcat grav voința politică majoritară a Parlamentului României, desemnându-l, de o manieră clar provocatoare la adresa Parlamentului, pe domnul Ludovic Orban în calitate de candidat la funcția de prim-ministru. Se arată că era și este de presupus că domnul Ludovic Orban nu are nicio șansă să obțină un vot de investitură din partea Parlamentului, "situație consolidată și mai mult după faimoasa noapte a celor 25 de ordonanțe de urgență adoptate de Guvern (inclusiv cea referitoare la alegerile parlamentare anticipate și legalizarea turismului electoral), prin reacția fermă negativă a majorității grupurilor politice din Parlament". Toate acestea ar fi trebuit în mod normal să atragă depunerea mandatului primit din partea Președintelui României și reluarea procedurii prevăzute în art.103 alin.(I) din Constituție, cu perspectiva procedurală a organizării alegerilor anticipate. Cum eșecul obținerii de către domnul Ludovic Orban a unui nou vot de investitură din partea Parlamentului era ușor de prevăzut, este lipsită de sens desemnarea sa în calitate de candidat pentru funcția de prim-ministru. Dacă se adaugă la aceasta numeroasele declarații ale conducerii Partidului Național Liberal (PNL) și ale Președintelui României în favoarea alegerilor parlamentare anticipate, rezultă cu claritate că, prin decretul prezidențial de desemnare a domnului Ludovic Orban pentru a cere Parlamentului un nou vot de investitură s-a creat o situație juridică conflictuală între Președintele României și Parlament.

11. Precizează faptul că "programarea de către Birourile Permanente reunite ale Parlamentului a audierii candidaților la poziția de ministru, precum și a datei dezbaterii în plenurile reunite cu privire la votul de investitură nu contrazice această concluzie, ea subliniază faptul că, la nivelul Parlamentului, suntem respectuoși față de regulamentele noastre, obligațiile interne procedurale și termenele specifice acestui proces. Suntem însă la fel de decizi, iar audierile și mai ales rezultatul votului din comisiile parlamentare de adoptare a avizelor negative în marea majoritate a cazurilor au confirmat o majoritate în acest sens, să

fim respectuoși și să așteptam decizia Curții Constituționale înainte ca ședința de plen reunit și subiectul eventualului vot de învestitura să poată fi desfășurate efectiv”.

12. În continuare, argumentând, pe fond, cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, invocă principiul loialității constituționale, arătând că, în conformitate cu acest principiu, Președintele României este obligat să colaboreze în mod loial cu Parlamentul, să-i respecte modul de organizare și funcționare, implicit durata mandatului pentru care acesta a fost ales de către cetățeni. Din această perspectivă, orice demers procedural al Președintelui României care ar avea ca urmare, chiar și indirect, alegeri anticipate și scurtarea voită a duratei legislaturii, pentru ca un partid parlamentar să obțină beneficii electorale, este un act care contravine Constituției și care a dat naștere unui conflict juridic de natură constituțională dedus judecării Curții Constituționale. Alegerile anticipate nu se pot organiza decât în condițiile în care Președintele României ar dizolva Parlamentul. Desemnarea de către domnul Președinte Iohannis a domnului Ludovic Orban pentru a cere un nou vot de învestitură din partea Parlamentului, simulând consultări cu partidele politice parlamentare și ignorând realitatea configurației politice din Parlament, care i-a fost prezentată la Cotroceni de mai multe partide politice în cadrul consultărilor, este un prim pas procedural pentru întrunirea condițiilor constituționale pentru dizolvarea forului legislativ. În acest fel, Președintele României forțează textul Constituției, bazându-se pe faptul că cele două grupuri parlamentare ale PNL nu au capacitatea de a forma o majoritate pe care să se sprijine și că, în final, Parlamentul va respinge în mod repetat cererile de investire a unui Guvern condus de către domnul Ludovic Orban. Așadar, scopul principal al desemnării domnului Ludovic Orban în calitate de candidat pentru funcția de prim-ministru este dizolvarea Parlamentului, și nu găsirea unei soluții politice de stabilitate în interiorul configurației politice parlamentare actuale, așa cum ar fi cazul. Ca urmare, în contextul politic actual, dizolvarea Parlamentului nu mai este un act democratic, de recurgere la voința electoratului, ci un abuz de putere, pe care Curtea este datoare să-l sancționeze.

13. Pentru toate aceste considerente, se solicită Curții Constituționale să constate existența conflictului juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlament și să indice modalitățile de stingere a acestuia.

14. Având cuvântul, domnul Florin Iordache, vicepreședintele Camerei Deputaților, precizează că este supus examinării Curții Constituționale conflictul juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, vizând modul în care Președintele României a respectat atât dispozițiile constituționale ale art.1 alin. (3), (4) și (5), art.80 alin. (2), art.85 alin. (1) și ale art.103 cu prilejul emiterii Decretului nr.82/2020, în contextul politic preexistent, cât și atribuțiile constituționale ale altor autorități publice și modalitatea concretă de exercitare a acestora. Astfel, arată că Președintele României și-a exercitat atribuțiile constituționale într-o manieră care le lipsește de conținut și deci de eficacitate, având în vedere finalitatea procedurii de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru, reglementată de Constituție. Ignorând propunerea de candidat la funcția de prim-ministru formulată de majoritatea parlamentară constituită de Partidul Social Democrat (PSD) și Partidul PRO România și propunând pentru funcția de prim-ministru o persoană față de care nicio formațiune politică parlamentară nu și-a exprimat suportul, nici măcar partidul care a propus-o, Președintele României a acționat în sensul împiedicării formării unui nou Guvern, cu scopul declarat de a dizolva Parlamentul și de a ajunge la alegeri anticipate, declanșând în acest mod un conflict juridic de natură constituțională.

15. În continuare, prezintă etapele învestiturii Guvernului, arătând că, drept urmare a mecanismului de partajare a competențelor, niciuna dintre autoritățile publice implicate în învestitura Guvernului nu poate să exercite în mod deplin atribuțiile ce îi revin fără concursul celeilalte autorități, legiuitorul constituind excluzând o posibilă conduită discreționară a factorilor implicați. Arată și faptul că, din perspectiva rolului decisiv al Camerelor Parlamentului cu prilejul învestirii Guvernului, competență care nu se poate exercita sub presiunea pierderii mandatului, Constituția îl obligă pe Președintele României să se consulte cu grupurile parlamentare într-o manieră constructivă, pentru a desemna acea persoană care are cele mai mari șanse să formeze și să obțină sprijinul unei majorități parlamentare, în acest sens fiind și Decizia Curții Constituționale nr.80 din 16 februarie 2014. Concluzionează că această obligație a Președintelui este o veritabilă obligație de diligență, nu doar o etapă formală, lipsită de conținut. Într-o interpretare contrară, prevederile Constituției ar fi goale de semnificație și nu ar fi destinate să producă efecte, sens în care invocă și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.1525 din 24 noiembrie 2010.

16. Apreciază că Președintele României a aplicat discreționar dispozițiile constituționale ale art.103 alin. (1) în ceea ce privește desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, lipsindu-le de finalitatea predictibilă și conferindu-le un efect nou, care nu rezultă din Legea fundamentală. Subliniază faptul că Președintele României nu își poate exercita atribuțiile constituționale referitoare la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru cu scopul deliberat de a declanșa o criză parlamentară pentru a

dizolva Parlamentul, conferind astfel acestei competențe o nouă conotație, neconstituțională. Această situație ar echivala cu un atac la adresa altei autorități publice. Dizolvarea Parlamentului este reglementată de legiuitorul constituant ca soluție la o criză constituțională generată de Parlament, nu prin demersuri ale Președintelui României, care are rol de mediator între puterile statului și care trebuie să vegheze la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. Alegerile anticipate trebuie să fie exclusiv consecința lipsei de funcționare a Parlamentului, și nu un scop politic al Președintelui sau al unei minorități parlamentare rezultate din alegeri. În niciun caz Parlamentul nu poate fi pus în situația de a acorda votul de încredere unui Guvern sub presiunea pierderii mandatului, în condițiile în care, potrivit art.69 din Constituție, în exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului, iar orice mandat imperativ este nul. Dispozițiile art.89 alin. (1) din Constituție prevăd dizolvarea Parlamentului ca mijloc extrem de rezolvare a unei crize din interiorul acestuia, nicidecum din rațiunile Președintelui României de optimizare politică a majorității parlamentare prin alegeri anticipate.

17. Concluzionează că prin acest demers Președintele României a ignorat și atribuția autorității legiuitoare prin care aceasta a retras încrederea Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban și a plasat Parlamentul în situația de a acorda încrederea noului Guvern sub presiunea dizolvării. Enunță în acest sens concluziile cererilor de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională, arătând dispozițiile constituționale încălcate de Președintele României ca urmare a modalității de exercitare a prerogativelor reglementate în art.85 alin.(1) și art.103 alin.(1) din Constituție.

18. Având cuvântul, doamna Mihaela Ciochină, consilier prezidențial, susține că, în raport cu obiectul cererii deduse judecării Curții Constituționale și față de argumentele expuse pe larg în punctul de vedere transmis de Președintele României, prezenta cauză este, în principal, inadmisibilă, iar, în subsidiar, neîntemeiată.

19. Cu privire la admisibilitatea cererilor, reiterează argumentele prezentate în punctul de vedere transmis de Președintele României, atașat la dosar, în sensul că nu sunt întrunite două dintre cele cinci trăsături cumulative ale unui conflict juridic de natură constituțională, și anume existența unui blocaj instituțional ce nu poate fi înlăturat în alt mod decât prin intervenția Curții Constituționale și existența unei situații conflictuale a cărei naștere rezidă în mod direct în textul Constituției.

20. Astfel, în ceea ce privește lipsa blocajului instituțional, argumentează, în esență, că opțiunea Președintelui României, materializată în actul desemnării, nu poate fi de natură să împiedice Parlamentul să se pronunțe cu privire la solicitarea de investitură ori să îndeplinească altă competență constituțională, mecanismul de autoreglare prevăzut în cadrul procedurii de la art.103 alin. (3) din Constituție conferind posibilitatea senatorilor și deputaților de a-și exprima votul în procedura de investire a Guvernului. Apreciază în acest sens că susținerile autorilor sesizărilor sunt contrazise chiar de deciziile luate în forurile parlamentare cu privire la desfășurarea procedurii de investitură. Dacă ar fi existat un blocaj real, Birourile permanente reunite nu ar fi putut declanșa procedura parlamentară, nu ar fi stabilit calendarul, comisiile nu ar fi audiat candidații propuși, iar parlamentarii nu și-ar fi exprimat votul în comisiile de specialitate. Subliniază, cu referire la ambele cauze, că "astăzi, peste câteva ore, este programată ședința comună a celor două Camere în vederea acordării votului de încredere. Din această perspectivă, cererea apare exclusiv ca o expresie a nemulțumirii de natură pur politică a unui partid politic participant la consultări, al cărui exponent este autorul sesizării, și nu ca o expresie a unei imposibilități de funcționare instituțională." Întrucât nu există un blocaj la nivelul activității Parlamentului României, nici recursul la arbitrajul Curții Constituționale nu se justifică, Legea fundamentală reglementând la art.103 alin.(3) un mecanism efectiv de autoreglare a raporturilor instituționale în cadrul procedurii de investitură a Guvernului ce implică acțiunea directă și nemijlocită a senatorilor și deputaților prin votul liber exprimat de aceștia.

21. În ceea ce privește cerința existenței unei situații conflictuale, argumentează că într-o situație de coabitare, poziționarea diferită a unor actori instituționali nu poate echivala în mod automat cu o situație litigioasă generatoare de conflict juridic de natură constituțională. Într-o democrație consolidată, opiniile divergente, abordările diferite, varietatea soluțiilor sunt firești, Legea fundamentală prevăzând mecanisme de control reciproc - expresie a principiului separației puterilor în stat - de natură să asigure reglarea raporturilor dintre autorități. Atunci când o autoritate publică nu face altceva decât să își îndeplinească atribuțiile care i-au fost repartizate prin Constituție, eventualul diferend ce ar apărea în relația cu o altă autoritate publică nu poate fi echivalat din punct de vedere juridic cu un conflict în sensul autonom pe care îl presupune art.146 lit. e) din Constituție. Ca urmare, la acest moment, cu certitudine nu poate fi vorba despre o situație litigioasă în curs, iar motivele invocate nu reprezintă decât o translată a opiniilor politice divergente din planul emanamente politic în procedura constituțională a investirii Guvernului, în încercarea de a obține atașarea de efecte juridice unor conduite politice prin intermediul unei decizii a Curții Constituționale. Consideră că Parlamentul este singura autoritate în măsură să decidă cu privire la

derularea și finalizarea procedurii constituționale, apreciind că între susținerile autorilor (referitoare la existența situației litigioase) și voința Parlamentului (manifestată prin deciziile organelor sale de conducere și de lucru, precum și prin conduita membrilor acestuia în fiecare etapă a procedurii parlamentare) există o reală contradicție, care pune în evidență tocmai absența oricărei situații litigioase, precum și a unui blocaj instituțional al Parlamentului.

22. În ceea ce privește cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională ce formează obiectul Dosarului nr.227 E/2020, înaintată de domnul senator Titus Corlățean, vicepreședinte al Senatului, apreciază că este inadmisibilă și prin raportare la semnatarul cererii, câtă vreme acesta nu deține calitatea de titular al dreptului prevăzut la art.146 lit. e) din Constituție. Argumentează că atribuția constituțională a președintelui Senatului de a sesiza instanța de contencios constituțional - ca de altfel nicio altă atribuție de rang constituțional - nu poate fi exercitată în baza unei hotărâri a Biroului permanent. Având în vedere modalitatea de alegere, dar și rolul acestuia, atribuțiile constituționale ale președintelui Senatului nu pot fi exercitate decât *intuitu personae*, sens în care se invocă jurisprudența Curții Constituționale în raport de care se apreciază că "dacă ar fi admisibil ca vicepreședintele delegat de președintele Senatului să exercite atribuții constituționale ca rezultat al manifestării de voință a acestuia din urmă prin delegare, este exclusă posibilitatea exercitării unor astfel de competențe cu izvor într-o hotărâre de Birou permanent". Față de dispozițiile constituționale ale art.146 lit.e), învestirea instanței constituționale se poate face numai în baza unei manifestări de voință exprese a președintelui Senatului, exprimată direct sau prin delegare făcută chiar de acesta. Spre deosebire de delegarea care își are izvorul direct în manifestarea de voință a președintelui Camerei respective, desemnarea realizată de Biroul permanent al Camerei în caz de vacanță a funcției de președinte al Camerei nu poate reprezenta un temel pentru exercitarea de către un vicepreședinte a unor atribuții constituționale. În concluzie, se susține că "a accepta ideea că un vicepreședinte desemnat de Biroul permanent poate exercita atribuțiile constituționale ale Președintelui Senatului, inclusiv cea de a sesiza Curtea Constituțională, ar echivala cu recunoașterea calității de președinte interimar al Senatului, aspect ce contravine nu numai dispozițiilor art.64 alin. (2) din Constituție, dar și jurisprudenței constante a Curții Constituționale din 1994 și până în prezent".

23. Cu privire la fondul cauzei, solicită Curții să constate că nu există un conflict juridic de natură constituțională.

24. Astfel, apreciază că nu poate fi reținută critica vizând nesocotirea efectelor moțiunii de cenzură. A achiesa la acest punct de vedere și a pune semnul egalității între efectele adoptării unei moțiuni de cenzură provocate de angajarea răspunderii pe un proiect de lege și interdicția Președintelui de a desemna ulterior drept candidat la funcția de prim-ministru aceeași persoană ar echivala cu introducerea unei noi condiții, pe cale jurisprudențială, adăugată textului constituțional al art.103 alin. (1) teza finală, și instituirea unei interdicții/decăderi absolute și perpetue pentru un prim-ministru demis de a mai fi propus drept candidat pentru funcția de prim-ministru, pornind de la prezumția că încrederea odată pierdută prin moțiune de cenzură nu mai poate fi redobândită. De asemenea, în condițiile unei răspunderi solidare instituite prin dispozițiile art.109 alin. (1) teza a II-a din Constituție, demiterea Guvernului, ca efect al moțiunii de cenzură, ar echivala cu extinderea acestei interdicții și cu privire la persoanele care au ocupat portofolii în cadrul cabinetului demis. O astfel de interpretare ar contraveni voinței legiuitorului constituant și jurisprudenței Curții Constituționale, golind de conținut dispozițiile art.114 din Constituție și conferind efecte ultraactive adoptării moțiunii de cenzură, cu consecința extinderii exercitării funcției de control parlamentar peste momentul demiterii Guvernului. Totodată, o asemenea interpretare ar contraveni și ar invalida practica de stat prin care Parlamentul a acordat votul de încredere unui prim-ministru anterior demis prin moțiune de cenzură (cabinetul Boc, 2009), dar și practica parlamentară prin care mai mulți membri ai unui cabinet demis s-au regăsit în cabinetul următor învestit (cele mai recente exemple fiind cabinetele Grindeanu și Tudose). De altfel, soluția reînvestirii unor premieri demisi anterior sau care au demisionat este întâlnită și în practica altor state europene, precum Franța sau Republica Cehă, sens în care se oferă o serie de exemple. În concluzie, se consideră că nu există și nu poate exista vreo interdicție pentru Președintele României de a desemna drept candidat la funcția de prim-ministru o persoană care anterior a condus un guvern demis printr-o moțiune de cenzură în condițiile art.114 alin. (2) din Constituție.

25. Referitor la nedesemnarea candidatului propus de PSD și PRO România arată că, din perspectiva aritmeticii parlamentare, niciun partid politic nu a obținut majoritatea absolută în urma alegerilor din 2016, iar ulterior destrămării coaliției PSD-ALDE nu s-a mai formalizat nicio altă coaliție parlamentară care să dețină o asemenea majoritate, la momentul desemnării candidatului fiind incidente dispozițiile art.103 alin. (1) teza a doua din Constituție. Apreciază că atribuția Președintelui României de a desemna candidat pentru funcția de prim-ministru este una proprie și exclusivă, nepartajată cu vreo autoritate publică, consultarea partidelor reprezentate în Parlament fiind singura condiție impusă de textul

constituțional Președintelui României. Aceasta constituie, în viziunea legiuitorului constituant, garanția suficientă de natură a exclude un abuz de putere din partea Președintelui în desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru. În ceea ce privește limitele de apreciere ale Președintelui în alegerea candidatului, legiuitorul constituant a respins expres orice limitări/circumstanțieri în exercitarea acestei atribuții și a optat pentru o reglementare flexibilă, elastică, care, pe de o parte, să permită Președintelui României desemnarea unui candidat pentru funcția de prim-ministru, iar, pe de altă parte, să răspundă celor mai diverse realități politice. În acest sens este și jurisprudența Curții Constituționale care, prin Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, a declarat neconstituțională o procedură rigidă de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, ce „nu ține cont de realitatea politică” și care nu permite coagularea unei majorități parlamentare absolute din partidele sau alianțele politice aflate pe locurile imediat următoare. Practic, niciun partid politic prezent la consultări nu deținea majoritatea în Parlament. Totodată, opțiunile partidelor și formațiunilor politice prezente la consultări s-au înscris într-un cadru eterogen, iar, în acest tablou, și ținând cont de toate elementele prezentate, în desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, Președintele a acționat cu bună credință și în spiritul Legii fundamentale, desemnând acel candidat care, în viziunea sa, avea aptitudinea de a obține votul de încredere al Parlamentului.

26. În ceea ce privește susținerea vizând desemnarea unui candidat pe care reprezentanții unor partide au declarat că nu-l vor vota, arată că aceste declarații reprezintă doar opinii politice exprimate de reprezentanții partidelor în cadrul unei etape eminamente politică, precum cea a consultărilor cu partidele politice. Afirmă că „viața politică a României post decembriste abundă în exemple în care actorii politici fie acționează contrar voinței sau direcției stabilite de partid, fie chiar, prin acțiunile lor, își contrazic propriile declarații. Astfel, în cadrul audierii candidaților în comisile permanente, unii parlamentari și-au manifestat voința în mod diferit în raport cu declarațiile anterioare exprimate de liderii partidelor politice. Așadar, declarațiile politice nu reprezintă o certitudine cu privire la rezultatul votului, deoarece perioada cuprinsă între momentul desemnării candidatului și momentul acordării votului de încredere permite negocieri politice”. Subliniază că instanța constituțională nu a recunoscut aptitudinea declarațiilor politice de a genera, prin ele însele, conflicte juridice de natură constituțională. Mai mult, ținând seama de dispozițiile art.69 alin. (2) din Constituție, ce interzic expres un mandat imperativ, nicio declarație politică sau direcție de vot stabilită de partid nu poate fi impusă senatorilor și deputaților, aceștia fiind liberi să își exercite votul potrivit propriei convingeri și în acord cu voința cetățenilor pe care îi reprezintă.

27. Arată, totodată, că Președintele României are o obligație de diligență, nu de rezultat, iar această obligație a fost îndeplinită prin chemarea formațiunilor politice parlamentare și explorarea soluțiilor cele mai potrivite. Neexistând o majoritate absolută formalizată, Președintele a desemnat un candidat pentru funcția de prim-ministru, în acord cu dispozițiile Constituției și jurisprudența constituțională, care, în viziunea sa, are aptitudinea ca prin lista și programul de guvernare pe care le propune Parlamentului să obțină susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului. Consideră că interpretarea autorilor sesizării prin recursul la principiul cooperării loiale apare ca o soluție *contra legem*, finalitatea urmărită fiind, de fapt, aceea a impunerii propriului candidat, fără a deține o majoritate parlamentară. Prin desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru și emiterea decretului în acest sens, Președintele și-a realizat atribuția constituțională și rolul de a veghea la buna funcționare a autorităților publice, declanșând imediat procedura de investitură a Guvernului în scopul investirii unui Guvern cu depline puteri și oferind Parlamentului posibilitatea realizării propriilor competențe. Parlamentul are nu numai mecanismul constituțional, ci chiar obligația exprimării unui vot cu privire la cererea de acordare a încrederii Guvernului. Precizează că în jurisprudența Curții Constituționale, sens în care indică Decizia nr.284 din 21 mai 2014, s-a recunoscut un rol activ al Președintelui în exercitarea funcției de mediere, ce include posibilitatea exprimării opiniei sale privind modul optim de soluționare a divergențelor apărute, iar, în etapa consultărilor, Președintele a acționat în spiritul Constituției, exprimându-și opinia cu privire la modul optim de soluționare a situației politice actuale și în data de 6 februarie când a declarat că: „soluția corectă, în această situație, în care avem un Guvern care dorește să miște lucrurile, opțiune confirmată de români la alegerile din anul trecut. Și românii doresc să se miște lucrurile. (...) întoarcerea la electorat este soluția corectă, este soluția care satisface nevoia de democrație în România”. Prin urmare, Președintele și-a îndeplinit cu bună-credință obligația constituțională de desemnare a unui candidat pentru funcția de prim-ministru. Numai o desemnare a unui candidat fără consultarea partidelor politice parlamentare s-ar fi putut circumscrie unei conduite neloiale.

28. Cu privire la susținerea potrivit căreia Președintele României a desemnat candidatul cu scopul deliberat de a dizolva Parlamentul, „aspect ce ar echivala cu un atac la adresa altei autorități publice”, consideră că nu poate fi primită, întrucât, din modul în care este reglementată în cuprinsul art.89 din Constituție, procedura de dizolvare a Parlamentului implică o cooperare între cele două autorități implicate

- Președintele și Parlamentul României. Dizolvarea este analizată în strânsă legătură cu posibilitatea declanșării alegerilor anticipate, aspect subliniat și în declarațiile anterioare ale Președintelui, în contextul crizei guvernamentale. Arată că, în doctrină, s-a subliniat constant că, spre deosebire de alte state, în România, dizolvarea Parlamentului nu reprezintă o sancțiune a acestuia, Președintele nefiind obligat să emită decretul de dizolvare nici chiar atunci când toate condițiile prevăzute de Constituție sunt îndeplinite. În nicio situație încercarea de recâștigare a încrederii cetățenilor prin vot nu poate reprezenta un atac la adresa acelei autorități publice ai cărei membri au primit mandatul de la poporul român, prin alegeri. Din această perspectivă, într-o democrație consolidată, o astfel de temere - întoarcerea la electorat - este nejustificată, și cu atât mai puțin, simpla menționare a unei astfel de soluții prevăzute în Constituție nu poate echivala cu un atac la adresa Parlamentului. Apreciază în acest sens că Președintele a exprimat o opinie politică referitoare la o posibilă soluție, în virtutea rolului său de mediator între puterile statului și între stat și societate, și a acționat cu maximă diligență, în vederea declanșării procedurii pentru învestirea noului Guvern. Chiar din declarațiile din ziua consultărilor, rezultă că Președintele a adus în discuție soluția alegerilor anticipate, lăsând însă libertatea partidelor de a discuta în forurile interne poziționarea față de acest subiect, în paralel cu derularea procedurii constituționale de formare a noului Guvern, explorând opțiunile partidelor, dar în același timp acționând pentru depășirea situației actuale prin desemnarea unui candidat. Opțiunea pentru alegeri anticipate nu este un subiect care a apărut în contextul desemnării actualului candidat, ci a fost adus în discuție de partidele politice și de societatea civilă. În acest context, în virtutea rolului său de mediator și ținând cont de instabilitatea guvernamentală (4 guverne în 3 ani), Președintele României nu putea ignora, în cadrul consultărilor, o discuție cu partidele politice parlamentare cu privire la această posibilitate. În mod transparent, într-o conduită loială constituțional, Președintele a comunicat imediat după consultări și care sunt rezultatele discuțiilor și pe această temă. Exprimând și propria opțiune, Președintele a subliniat că această soluție ține în mod direct de voința partidelor politice parlamentare. Prin urmare, Președintele nu numai că nu a anunțat declanșarea alegerilor anticipate, ci, prin raportare la întregul context descris, a acționat cu respectarea principiului cooperării loiale, îndeplinindu-și și rolul său constituțional.

29. În concluzie, se solicită Curții să aibă în vedere și că în exercitarea atribuțiilor exclusive prevăzute de Constituție, Președintele se bucură de autoritate decizională individuală, ce implică și o apreciere subiectivă, iar decizia pe care o adoptă este asumată în plan instituțional și politic. Desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru este o atribuție proprie a Președintelui României, prevăzută la art.85 alin. (1) din Constituție. Din această perspectivă, nicio altă autoritate nu se poate substitui Președintelui în analizarea și evaluarea opțiunii sale, întrucât aceasta ar echivala nu numai cu negarea atribuțiilor constituționale proprii ale șefului statului, ci și cu încălcarea prevederilor art.1 alin.(4) din Constituție referitoare la principiul separației puterilor în stat, precum și a dispozițiilor art.1 alin.(5) care consacră principiul supremației Constituției. În consecință, se solicită Curții Constituționale să respingă cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte, în principal, ca inadmisibilă și, în subsidiar, ca nefondată.

30. Având cuvântul, în replică față de susținerile reprezentantei Președintelui României, domnul Titus Corlățean arată, cu referire la aspectul de inadmisibilitate ridicat în legătură cu cererea ce face obiectul Dosarului nr.227E/2020, că există o practică de-a lungul anilor ca un vicepreședinte de Cameră a Parlamentului să fie desemnat prin vot sau consens să exercite atribuții de președinte interimar al respectivei Camere până la desemnarea președintelui acesteia. Dacă s-ar admite teza susținută de reprezentanta Președintelui României, s-ar bulversa toată practica anterioară, inclusiv a Curții Constituționale, și ar trebui suspendată activitatea Senatului pentru luarea unor decizii importante. Se precizează că hotărârea Biroului Permanent în baza căreia exercită atribuțiile de președinte al Senatului nu distinge în privința acestor atribuții.

31. În ceea ce privește inadmisibilitatea motivată prin lipsa blocajului instituțional, reiterează că realizarea calendarului audierilor candidaților la funcția de ministru și toată procedura ulterioară în Parlament semnifică faptul că Parlamentul respectă autoritatea Curții Constituționale și așteaptă decizia acesteia care să explice dacă este sau nu conflict și să indice pașii de urmat.

32. Precizează că în Comisia de constituționalitate a Senatului s-a examinat și adoptat în unanimitate punctul de vedere cu privire la această sesizare, iar Biroul Permanent al Senatului l-a adoptat, de asemenea, cu unanimitate.

33. Având cuvântul, în replică față de susținerile reprezentantei Președintelui României, domnul Florin Iordache arată că Parlamentul s-a manifestat responsabil, sesizând Curtea Constituțională cu privire la desemnarea domnului Ludovic Orban în calitate de candidat la funcția de prim-ministru. În privința parcurgerii etapei consultărilor, reglementată de art.103 alin.(1) din Constituție, se apreciază că aceste

consultări nu trebuie să fie formale, scopul lor fiind formarea unui Guvern , iar nu dărâmarea acestuia. Dacă la alegerile anticipate ar rezulta aceeași compoziție politică a Parlamentului, soluția ar fi dizolvarea din nou a acestuia? Parlamentul este ales de cetățeni, iar dizolvarea poate interveni numai dacă există o situație de criză. Cât privește continuarea procedurii parlamentare în privința investiturii Guvernului, se evidențiază numărul avizelor negative primite de candidații la funcția de ministru audiați, precum și numărul formațiunilor politice care nu vor intra la dezbateri. Se conchide că, în exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele trebuie să aibă o consultare reală, normală, care să conducă la un nou Guvern.

34. La finalul dezbaterilor, toate părțile au depus concluzii scrise.

35. Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art.394 alin.(1) din Codul de procedură civilă, coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, declară dezbaterile închise.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

36. Prin Cererea înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.940 din data de 10 februarie 2020 și, respectiv, Cererea înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.941 din data de 10 februarie 2020, având același conținut, **președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului au sesizat Curtea Constituțională Constituțională pentru soluționarea conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, care are atribuția de a desemna un candidat pentru funcția de prim-ministru, și Parlamentul României, care are atribuția de a acorda votul de încredere asupra programului și întregii liste a Guvernului și de a retrage încrederea Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură.**

37. Potrivit sesizărilor, **conflictul juridic de natură constituțională constă în exercitarea în mod discreționar a atribuțiilor Președintelui României**, astfel cum acestea sunt reglementate de Constituția României, constând în desemnarea, în data de 6 februarie 2020, a candidatului Ludovic Orban la funcția de prim-ministru, prin Decretul nr.82/2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.88 din 6 februarie 2020, cu încălcarea, în mod direct sau indirect, a următoarelor principii sau dispoziții constituționale: principiul colaborării loiale între instituțiile publice, derivat din art.1 alin.(4); obligația constituțională de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice, înscrisă în art.80 alin. (2) teza I; obligația constituțională de a exercita funcția de mediere între puterile statului, înscrisă în art.80 alin.(2) teza a II-a. Prin acest demers, Președintele României a nesocotit și a deturnat de la scopul prevăzut de legiuitorul constituant dispozițiile imperative înscrise în art.114 alin. (2) din Legea fundamentală, potrivit căreia Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea proiectului de lege, a fost votată în condițiile art.113. De asemenea, prin nominalizarea ca premier a domnului Ludovic Orban, Președintele României a încălcat voința Parlamentului, care tocmai i-a retras încrederea acestuia prin moțiune de cenzură. Respingând propunerea de premier formulată de o majoritate parlamentară, Președintele României va declanșa, astfel cum a declarat, un conflict juridic de natură constituțională, împiedicând formarea unui Guvern, cu scopul de a dizolva Parlamentul și de a ajunge la alegeri anticipate. Or, art.89 alin.(1) din Constituție prevede dizolvarea Parlamentului ca mijloc de rezolvare a crizei guvernamentale, nerezolvată de către Parlament ca urmare a faptului că nu acordă votul de încredere unui Guvern, după două încercări eșuate și împlinirea unui termen de 60 de zile, scopul fiind alegerea unui nou Parlament care să poată rezolva criza. Se solicită Curții Constituționale ca, odată cu soluționarea conflictului juridic de natură constituțională, să stabilească și conduita la care autoritățile publice implicate trebuie să se conformeze pentru a fi în concordanță cu prevederile constituționale.

38. **În motivarea sesizărilor** sunt prezentate, mai întâi, circumstanțele cauzei, respectiv adoptarea Moțiunii de cenzură „Guvernul Orban/PNL - privatizarea democrației românești” nr.1/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.83 din 5 februarie 2020, urmată, în data de 6 februarie 2020, de desemnarea de către Președintele României, în calitate de candidat la funcția de prim-ministru, tot a domnului Ludovic Orban, care ocupă funcția de prim-ministru al Guvernului demis. Se apreciază că, în acest mod, a fost deturnat demersul autorității legiuitoare care, în exercitarea atribuțiilor reglementate de legiuitorul constituant în legătură cu suveranitatea națională, a retras încrederea Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, ca expresie a controlului parlamentar asupra activității Executivului. Totodată, Președintele României a încălcat principiul colaborării loiale între autoritățile și instituțiile publice și a aplicat cu rea-credință dispozițiile constituționale ale art.103 alin. (1) în ceea ce privește desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, în sensul neaplicării acestor dispoziții, având în vedere că finalitatea procedurii de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru, astfel cum aceasta este înscrisă în alin. (3) al aceluiași articol, constă în coagularea unei majorități parlamentare în vederea obținerii votului de încredere asupra listei Guvernului și programului de guvernare.

Subsecvent, trebuie să se aibă în vedere că suportul majorității parlamentare este obligatoriu pentru ca Guvernul să poată asigura realizarea politicii interne și externe a țării. Aceasta, cu atât mai mult cu cât, în repetate rânduri Președintele României a afirmat că își dorește alegeri anticipate ca urmare a dizolvării Parlamentului și vrea rezolvarea rapidă și corectă a crizei guvernamentale prin nominalizarea unui prim-ministru propus de partidele care au dovedit că dețin majoritatea parlamentară obținând cel mai mare număr de voturi pentru demiterea unui guvern din istoria post decembristă. În plus, niciun partid parlamentar, nici chiar PNL, nu ar vota un nou Guvern condus de Ludovic Orban, așa cum au declarat toți șefii partidelor cu reprezentare parlamentară. Se susține că prin acțiunea de a desemna același candidat pentru funcția de prim-ministru, care cu numai o zi în urmă a fost demis în urma unui vot zdrobitor în Parlament, Președintele României se poziționează în afara prerogativelor constituționale, desconsiderând în mod evident rolul și poziția Parlamentului, ieșind cu totul din rolul și atribuțiile stabilite prin art.80 din Constituție.

39. Sistematizând cele enunțate cu privire la situația de fapt, se arată că Președintele României a desemnat candidatul pentru funcția de prim-ministru în persoana domnului Ludovic Orban, conform Decretului nr.82/2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.88 din 6 februarie 2020, în condițiile în care Parlamentul, cu doar o zi înainte, în data de 5 februarie, a retras încrederea Guvernului condus de persoana desemnată din nou de Președintele României. La consultările la care au fost invitați de Președintele României în data de 6 februarie anul curent, PSD și Partidul PRO România au propus drept candidat pentru funcția de prim-ministru o persoană care ar întruni votul majorității deputaților și senatorilor. PSD a dovedit că poate asigura majoritatea necesară investirii Guvernului, după cum rezultă din numărul de semnături strânse în vederea inițierii moțiunii de cenzură, din numărul de voturi înregistrate pentru adoptarea moțiunii de cenzură, precum și din declarația Președintelui României în sensul existenței în Parlament a unei majorități PSD. Domnul Ludovic Orban, candidatul pentru funcția de prim-ministru, nu se bucură de susținerea grupurilor parlamentare, având în vedere declarația PNL și a partidului Uniunea Salvați România (USR) de a vota împotriva Guvernului propus de candidatul Ludovic Orban, pentru a fi declanșate alegeri anticipate, precum și declarațiile domnului Ludovic Orban, candidatul la funcția de prim-ministru, prin care susține același demers.

40. Referitor la **admisibilitatea cererilor**, se susține că este întrunită, atât din perspectiva titularilor acesteia, expres prevăzut la art.146 lit. e) din Constituție, cât și a celorlalte elemente, sens în care se invocă jurisprudența Curții Constituționale prin care s-a statuat asupra înțeleșului sintagmei "*conflict juridic de natură constituțională*". (Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17 februarie 2005, Decizia nr.97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.169 din 5 martie 2008, Decizia nr.270 din 10 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.290 din 15 aprilie 2008, Decizia nr.901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009, Decizia nr.504 din 18 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.801 din 3 octombrie 2019)

41. Raportat la cauza de față, se arată că situația litigioasă vizează un diferend între Președintele României și Parlament cu privire la limitele de competență ale acestora. Litigiul are un caracter juridic, având în vedere că se impută Președintelui României atitudinea și acțiunea pe care acesta le manifestă, cu încălcarea prevederilor constituționale. Astfel, desemnându-1 tot pe Ludovic Orban candidat pentru funcția de prim-ministru, Președintele României încearcă să anihileze rolul constituțional al Parlamentului în ceea ce privește retragerea încrederii Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban, încalcă principiul cooperării loiale, dimensiune a principiului separației și echilibrului puterilor în stat, și nesocotește, totodată, propriile atribuții înscrise la art.80 alin. (2) din Legea fundamentală. Ca urmare, Președintele României se situează în afara ordinii constituționale, încălcând exigențele statului de drept și principiul separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale, astfel cum sunt reglementate în art.1 și dezvoltate în celelalte articole ale Legii fundamentale, situație care este de natură să determine un conflict juridic de natură constituțională, care poate fi dezlegat exclusiv de către Curtea Constituțională.

42. În ceea ce privește **fondul cauzei**, sunt citate dispozițiile art.103 și ale art.110 alin. (2) teza întâi din Constituție, arătându-se că din analiza acestora rezultă că procedura de investitură a Guvernului implică două autorități publice care reprezintă puteri distincte ale statului și parcurge mai multe etape, fiind inițiată (desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru) și finalizată (numirea Guvernului pe baza votului de încredere acordat de Parlament) prin acte ale Președintelui României. Se arată că, în calitate de exponent al puterii executive, Președintele României are atribuția de a desemna un candidat pentru funcția de prim-ministru. Faptul că are această atribuție nu înseamnă că o poate exercita în orice mod, discreționar. Obligatorietatea Președintelui României de a consulta, anterior desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru, partidul care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea

majoritate, partidele reprezentate în Parlament este deosebit de importantă tocmai din perspectiva atribuției exclusive a Camerei Deputaților și a Senatului de a acorda votul de încredere asupra programului și întregii liste a Guvernului, cu votul majorității absolute a deputaților și senatorilor, având în vedere modalitatea de alegere a Camerelor Parlamentului. Desemnarea de către Președintele României a altei persoane decât aceea pentru care s-a conturat o opțiune în cadrul consultărilor, acordându-i mandatul de a forma lista viitorului Guvern și programul de guvernare, implică riscul previzibil ca aceasta să nu aibă susținere parlamentară și, prin urmare, să nu îi fie acordat votul de încredere de către Parlament. Se apreciază că, drept urmare a acestui mecanism de partajare a competențelor, niciuna dintre autoritățile publice implicate nu poate să le exercite în mod deplin fără concursul celeilalte/celorlalte autorități, legiuitorul constituant excluzând o posibilă conduită discreționară a factorilor implicați, respectiv Președintele României și partidele politice, din perspectiva dispozițiilor art.1 alin. (4) din Constituția României. Se invocă în acest sens jurisprudența Curții Constituționale prin care s-a statuat asupra principiului loialității constituționale.

43. Se invocă și jurisprudența Curții Constituționale referitoare la etapele premergătoare numirii Guvernului, respectiv Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1093 din 21 decembrie 2018 (par. 65), și Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.246 din 7 aprilie 2014 (par. 325), arătându-se că, în timp ce procedura de investitură a Guvernului este inițiată de către Președintele României, uneori aceasta fiind consecința iminentă și intrinsecă a retragerii încrederii Guvernului de către Parlament, întotdeauna decizia asupra componenței viitorului Guvern și a programului de guvernare revine exclusiv Parlamentului, având în vedere că acesta exercită în mod direct suveranitatea națională rezultată din alegerile parlamentare. Prin Decizia nr.48 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.125 din 21 mai 1994, Curtea Constituțională a reținut că, potrivit „poziției preeminente a Parlamentului în sistemul autorităților publice ale României, el exercită prerogative de cea mai mare însemnătate pentru activitatea de stat, fiind, în întregul său, expresia suveranității naționale rezultată din alegerile parlamentare. Între aceste prerogative, alături de cea privitoare la adoptarea legilor, este și activitatea de control asupra executivului”. Pentru ca un control parlamentar să fie autentic, el trebuie să fie deplin, adică Parlamentul trebuie să dispună de posibilitatea de a lua orice măsuri pentru a da conținut acestei plenitudini, iar măsurile luate trebuie respectate de celelalte autorități publice, din perspectiva principiului loialității constituționale, care vizează garantarea de către autoritățile publice, prin acțiunile ori inacțiunile lor, a unei cooperări de bună-credință, în vederea exercitării atribuțiilor prevăzute în Legea fundamentală. Exercițarea prerogativei Parlamentului de investire a Guvernului nu se poate realiza sub presiunea pierderii mandatului Parlamentului, de aceea Constituția îl obligă pe Președinte să se consulte cu partidele parlamentare pentru a desemna acea persoană care are cele mai mari șanse să formeze și să obțină sprijinul unei majorități parlamentare. Obligația Președintelui nu este una formală, ci este o veritabilă obligație de diligență, altfel Constituția ar fi lipsită de conținut și fără efecte. Alegerile înainte de termen urmează să aibă loc dacă Parlamentul nu funcționează, fără a avea la bază rațiunea de a schimba majoritatea parlamentară.

44. Având în vedere toate aceste considerente, se apreciază că Președintele României și-a îndeplinit în mod discreționar, abuziv, prerogativele înscrise în art.85 alin. (1) și art.103 alin. (1) din Constituție, încălcând astfel principiul cooperării loiale, dimensiune a principiului separației și echilibrului puterilor în stat. Totodată, acesta nesocotește propriile atribuții înscrise la art.80 alin.(2) din Legea fundamentală, în componentele referitoare la obligația sa de a veghea la respectarea Constituției, la buna funcționare a autorităților publice și de a exercita funcția de mediere între puterile statului, și deturneză de la scopul prevăzut de legiuitorul constituant în dispozițiile imperative ale art.114 alin.(2) din Legea fundamentală, potrivit căreia Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea proiectului de lege, a fost votată în condițiile art.113.

45. În conformitate cu dispozițiile art.35 alin. (1) din Legea nr.47/1992, cererea a fost comunicată părților aflate în conflict și li s-a solicitat să își exprime punctul de vedere asupra conținutului conflictului și asupra eventualelor căi de soluționare a acestuia.

46. **Președintele Senatului**, cu Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.1102 din 7 februarie 2020, și **Președintele Camerei Deputaților**, cu Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.1074 din 14 februarie 2020, au transmis punctele lor de vedere, având un conținut similar, prin care apreciază că sesizările sunt întemeiate și propun admiterea acestora.

47. Conflictul juridic de natură constituțională supus examinării Curții Constituționale vizează, în opinia președinților celor două Camere ale Parlamentului, un diferend între două puteri ale statului, respectiv între puterea executivă, în componenta referitoare la Președintele României, și puterea legislativă, reprezentată de Parlament, cu privire la limitele de competență ale Președintelui României, care și-a exercitat atribuțiile constituționale referitoare la desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru

aducând atingere prerogativelor autorității legiuitoare referitoare la retragerea încrederii Guvernului, precum și la acordarea încrederii unui nou Guvern, sub presiunea dizolvării. În acest mod Președintele României încalcă exigențele statului de drept și principiul separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale, astfel cum acestea sunt reglementate în art.1 și dezvoltate în celelalte articole ale Legii fundamentale, iar această împrejurare îl situează în afara ordinii constituționale, determinând un conflict juridic de natură constituțională, care poate fi dezlegat exclusiv de către Curtea Constituțională, potrivit dispozițiilor art.146 lit. e) din Constituția României, republicată.

48. Se arată că situația de fapt și de drept care a generat conflictul juridic de natură constituțională constă în atitudinea Președintelui României de a anunța public declanșarea alegerilor anticipate și în emiterea Decretului nr.82/2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.88 din 6 februarie 2020, ca o primă măsură menită să conducă spre realizarea dezideratului anunțat. Potrivit dispozițiilor acestui decret, Președintele României l-a nominalizat pe domnul Ludovic Orban drept candidat la funcția de prim-ministru, deși în data de 5 februarie 2020, cu doar o zi înainte, Camera Deputaților și Senatul, reunite în ședință comună, au retras încrederea Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură. Prin emiterea acestui decret Președintele României a deturnat demersul autorității legiuitoare care a adoptat moțiunea de cenzură, încălcând și principiul constituțional al colaborării loiale între instituțiile publice. Totodată, a aplicat cu rea-credință dispozițiile constituționale ale art.103 alin.(1) în ceea ce privește desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, în sensul lipirii de conținut și deci de eficacitate a acestor dispoziții, având în vedere că finalitatea procedurii de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru, astfel cum aceasta este reglementată în alin. (3) al aceluiași articol, constă în coagularea unei majorități parlamentare în vederea obținerii votului de încredere asupra listei Guvernului și programului de guvernare. Subsecvent, trebuie avut în vedere că suportul majorității parlamentare este obligatoriu și pentru viitor, pentru ca Guvernul să poată asigura realizarea politicii interne și externe a țării. Nominalizându-l din nou pe Ludovic Orban drept candidat la funcția de prim-ministru, Președintele României nu și-a desfășurat atribuțiile conform cu prevederile constituționale, nerespectând astfel atribuțiile altor autorități publice, contrar principiilor de organizare democratică a statului. Ca urmare, se apreciază că Președintele României a încălcat, în mod direct sau indirect, principii și dispozițiile constituționale menționate în sesizare.

49. În continuare se enunță circumstanțele conflictului, descrise și în cererea adresată Curții Constituționale, reiterându-se susținerile referitoare la încălcarea de către Președintele României a dispozițiilor constituționale incidente. Se apreciază în acest sens că "Președintele României dorește alegeri anticipate ca urmare a dizolvării Parlamentului, după cum a afirmat în repetate rânduri". Așadar, încălcând expresia de voință a Parlamentului, care tocmai a retras încrederea Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban prin recenta moțiune de cenzură, și respingând propunerea de candidat la funcția de prim-ministru formulată de majoritatea parlamentară constituită de PSD și Partidul PRO Europa, cu consecința directă a împiedicării formării unui Guvern, Președintele României a declanșat un conflict juridic de natură constituțională, cu scopul declarat de a dizolva Parlamentul și de a ajunge astfel la alegeri anticipate. În acest sens, se constată că dispozițiile art.89 alin.(1) din Constituție prevăd dizolvarea Parlamentului ca mijloc extrem de rezolvare a unei crize din interiorul acestuia, având la bază nefuncționarea autorității legiuitoare, nicidecum rațiunile Președintelui României de optimizare politică a majorității parlamentare prin alegeri anticipate. În multe state democratice unde rotația la putere este frecventă, de cele mai multe ori formațiunile care dețin majoritatea parlamentară, la finalul mandatului, sunt sub nivelul de încredere pe care l-au avut când au câștigat alegerile, dar aceasta nu presupune scurtarea artificială a mandatului adunărilor parlamentare, ci înlocuirea lor la putere prin alegeri organizate la termen. Rațiunea pentru care declanșarea alegerilor anticipate nu este la latitudinea Președintelui este aceea că alegerile pentru cele două autorități constituționale sunt decalate și pot să releve o coloratură politică diferită a Președintelui și a majorității parlamentare, astfel cum se întâmplă în prezent. Dacă voința poporului exprimată prin alegeri a fost pentru o coloratură politică diferită a mandatelor Președintelui și Camerelor Parlamentului, în funcție de momentul desfășurării scrutinului, atunci autoritățile constituționale trebuie să coabiteze în echilibru și cooperare loială între ele. În caz contrar ar însemna că alegerea Președintelui de altă culoare politică decât cea a Parlamentului aflat în exercitiul mandatului ar echivala cu declanșarea realegerii Parlamentului înainte de încheierea mandatului de 4 ani, ceea ce este inadmisibil și contrar dispozițiilor art.63 din Constituție, care nu au valoare orientativă și nici nu sunt sub rezerva altor alegeri sau sub rezerva dinamicii coloraturii politice interne a Parlamentului, membrii acestuia neavând un mandat imperativ.

50. În continuare, este invocată jurisprudența Curții Constituționale în care s-a statuat asupra înțelesului sintagmei „conflict juridic de natură constituțională”, apreciindu-se că, raportat la cauza de față, situația litigioasă vizează un diferend între Președintele României și Parlament, cu privire la limitele de

competență ale acestora și la modalitatea concretă în care exercită aceste competențe cu referire la învestitura Guvernului. În acest sens, sunt prezentate dispozițiile constituționale incidente, etapele și atribuțiile autorităților publice implicate. În ceea ce privește competența Președintelui României de a desemna un candidat pentru funcția de prim-ministru, legiuitorul constituant a prevăzut că aceasta este circumstanțiată obligației reprezentantului Executivului de a consulta partidul care are majoritatea absolută în Parlament ori partidele reprezentate în Parlament, în situația în care niciun partid nu are majoritatea absolută. Această obligație este deosebit de importantă și este în indisolubilă corelație cu atribuția exclusivă a Camerei Deputaților și a Senatului de a acorda votul de încredere asupra Guvernului, cu votul majorității absolute a deputaților și senatorilor, din perspectiva modalității de alegere a Camerelor Parlamentului și a caracterului lor reprezentativ. Ca urmare, această obligație nu trebuie să aibă caracter formal, ea fiind o veritabilă obligație de diligență. Într-o interpretare contrară, prevederea constituțională ar fi lipsită de conținut, dar și de efecte. Desemnarea de către Președintele României a unei alte persoane decât aceea pentru care s-a conturat o opțiune în cadrul consultărilor, acordându-i mandatul de a întocmi lista viitorului Guvern și programul de guvernare, implică riscul previzibil ca aceasta să nu aibă susținere parlamentară și, prin urmare, să nu îi fie acordat votul de încredere de către Parlament. Întrucât exercitarea prerogativei Parlamentului de investire a Guvernului nu se poate realiza sub presiunea pierderii mandatului, Constituția îl obligă pe Președintele României să se consulte cu grupurile parlamentare pentru a desemna acea persoană care are cele mai mari șanse să formeze și să obțină sprijinul unei majorități parlamentare.

51. Se mai arată că Președintele României nu își poate exercita atribuțiile constituționale referitoare la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru cu scopul deliberat de a dizolva Parlamentul. Această situație ar echivala cu un atac la adresa altei autorități publice. Dizolvarea Parlamentului este reglementată de legiuitorul constituant ca soluție la o criză constituțională care este generată de Parlament, nu de Președintele României, care are rol de mediator între puterile statului și care trebuie să vegheze la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În consecință, și alegerile anticipate trebuie să fie exclusiv efectul lipsei de funcționare a Parlamentului, și nu un scop politic al Președintelui sau al unei minorități parlamentare rezultate din alegeri. În niciun caz Legislativul nu poate fi pus în situația de a acorda votul de încredere unui Guvern sub presiunea pierderii mandatului, în condițiile în care, potrivit art.69 din Constituția României, republicată, în exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului, iar orice mandat imperativ este nul. Ca urmare a acestui mecanism de partajare a competențelor, niciuna dintre autoritățile publice implicate în învestitura Guvernului nu poate să le exercite în mod deplin fără concursul celeilalte/celorlalte autorități, legiuitorul constituant excluzând o posibilă conduită discreționară a factorilor implicați, respectiv Președintele României și partidele politice, din perspectiva dispozițiilor art.1 alin. (4) din Constituția României, sens în care se invocată și jurisprudența Curții Constituționale prin care s-a statuat asupra principiului loialității constituționale, precum și asupra etapelor premergătoare numirii Guvernului. (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, precitată, par. 65) Sunt semnalate și considerentele Deciziei nr.80 din 16 februarie 2014, par. 325, citate și în cererea adresată Curții, precum și ale Deciziei nr.48 din 17 mai 1994, citată de asemenea în cerere.

52. Având în vedere toate aceste considerente, se concluzionează că Președintele României și-a îndeplinit în mod discreționar, abuziv, prerogativele înscrise în art.85 alin. (1) și art.103 alin. (1) din Constituție, încălcând astfel principiul cooperării loiale, dimensiune a principiului separației și echilibrului puterilor în stat reglementat în art.1 alin. (4) din Legea fundamentală, dispozițiile constituționale ale art.80 alin. (2), referitoare la obligația sa de a veghea la respectarea Constituției, la buna funcționare a autorităților publice și de a exercita funcția de mediere între puterile statului, deturnând de la scopul prevăzut de legiuitorul constituant dispozițiile imperative ale art.114 alin. (2) din Legea fundamentală, potrivit cărora Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea proiectului de lege, a fost votată în condițiile art.113.

53. **Președintele României** a transmis punctul său de vedere cu Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.1078 din 14 februarie 2020, prin care apreciază că cererile de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională sunt, în principal, inadmisibile, întrucât nu sunt îndeplinite condițiile cumulative pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională, respectiv nu a existat și nu există un blocaj instituțional ce nu poate fi înlăturat în alt mod decât prin intervenția Curții Constituționale și nici o situație conflictuală în curs, a cărei naștere rezidă în mod direct în textul Constituției. În subsidiar, apreciază că cererile sunt nefondate.

54. Este prezentată, mai întâi, situația de fapt, astfel cum rezultă și din cererea adresată Curții Constituționale, arătându-se în plus față de aceasta că, în data de 10 februarie 2020, în conformitate cu prevederile art.103 alin. (2) din Constituție, candidatul desemnat a cerut Parlamentului acordarea votului de încredere asupra programului și întregii liste a Guvernului. În data de 11 februarie 2020, Birourile

permanente reunite ale Camerei Deputaților și Senatului au adoptat calendarul privind derularea procedurii parlamentare de acordare a votului de învestitură asupra programului și listei Guvernului, fixând atât datele pentru audierea în comisiile permanente a candidaților la funcția de ministru, cât și data desfășurării ședinței comune a celor două Camere ale Parlamentului.

55. Se apreciază că, în cauză, nu sunt întrunite cumulativ trăsăturile necesare pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională, așa cum au fost stabilite prin jurisprudența Curții Constituționale. Astfel, nu sunt întrunite două dintre cele cinci trăsături ale unui conflict juridic de natură constituțională, și anume existența unui blocaj instituțional ce nu poate fi înlăturat în alt mod decât prin intervenția Curții Constituționale și existența unei situații conflictuale a cărei naștere rezidă în mod direct în textul Constituției.

56. Se dezvoltă, în continuare, susținerea referitoare la lipsa unui blocaj instituțional, arătându-se că Președintele României a desemnat pentru funcția de prim-ministru una dintre cele trei persoane propuse de către partidele și formațiunile politice participante la consultări. Nefiind în situația unei majorități absolute deținute în Parlament de un partid, în urma consultărilor, Președintele României a desemnat candidatul propus de PNL. Opțiunea Președintelui României, materializată în actul desemnării, nu poate fi de natură să împiedice Parlamentul să se pronunțe cu privire la solicitarea de învestitură ori să îndeplinească altă competență constituțională. Din această perspectivă, cererea apare ca o expresie a nemulțumirii de natură pur politică a unui partid politic participant la consultări, și nu ca o expresie a unei imposibilități de funcționare instituțională. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, prin termenul „a bloca” se înțelege „a nu mai funcționa sau a face să nu mai funcționeze”. Or, prin emiterea decretului de desemnare a unui candidat la funcția de prim-ministru Parlamentul României nu este împiedicat să își exercite vreuna dintre atribuțiile sale. În plus, din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale, nu numai că nu există un blocaj la nivelul activității Parlamentului României, însă nici recursul la arbitrajul Curții Constituționale nu se justifică, câtă vreme Legea fundamentală a prevăzut la art.103 alin. (3) un mecanism de autoreglare a raporturilor instituționale în cadrul procedurii de învestitură a Guvernului ce implică acțiunea directă și nemijlocită a senatorilor și deputaților prin votul exprimat de aceștia. Atunci când există un mecanism de autoreglare, Curtea Constituțională, prin Decizia nr.417 din 3 iulie 2019 a statuat că „regula în ceea ce privește angajarea competenței Curții Constituționale este aceea ca, în măsura în care există mecanisme prin care autoritățile publice să se autoregleze prin acțiunea lor directă și nemijlocită, rolul Curții Constituționale devine unul subsidiar.” În opinia Președintelui României, a achiesa la punctul de vedere al autorului sesizării ar echivala cu împiedicarea Parlamentului să își exercite o prerogativă și, implicit, a senatorilor și a deputaților de a-și exercita mandatul, cu afectarea rolului constituțional al Președintelui României și cu antrenarea Curții Constituționale în conflicte politice.

57. Referitor la cerința existenței unei situații conflictuale a cărei naștere rezidă în mod direct în textul Constituției, se apreciază că nu este îndeplinită, câtă vreme, la acest moment, cu certitudine nu poate fi vorba despre o situație litigioasă în curs, Parlamentul acceptând cererea candidatului de acordare a votului de încredere. Odată luată această decizie, senatorii și deputații nu mai pot fi împiedicați să continue procedura în cauză și să se pronunțe prin vot. În acest sens, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că „niciun instrument juridic prevăzut de Constituție nu poate fi lipsit de eficiență, golirea lui de conținut determinând caracterul lui iluzoriu și, implicit, încălcarea principiului constituțional al statului de drept”. (Decizia nr.1525 din 24 noiembrie 2010) De altfel, stabilirea de către Birourile permanente reunite ale Camerei Deputaților și Senatului a calendarului audierii candidaților propuși în comisiile permanente dovedește derularea în condiții normale a procedurii parlamentare și inexistența vreunui blocaj la nivelul activității Parlamentului și a unei situații litigioase în curs care să susțină ideea de conflict juridic de natură constituțională.

58. În concluzie, se solicită respingerea cererilor formulate ca inadmisibile, aspectele invocate și calificate de autori drept conflict juridic de natură constituțională nefiind circumscrise cerințelor referitoare la existența unui blocaj instituțional imputabil Președintelui României și unei situații conflictuale a cărei naștere rezidă în mod direct în textul Constituției.

59. În subsidiar, se solicită Curții să constate că nu există un conflict juridic de natură constituțională, sens în care se arată că, din interpretarea sistematică a prevederilor art.85 alin. (1) și ale art.103 alin.(1) din Constituție, rezultă că atribuția Președintelui României de a desemna candidatul pentru funcția de prim-ministru este una proprie și exclusivă, nepartajată cu vreo autoritate publică, atribuție ce reflectă raporturile dintre autoritățile publice specifice unui regim semiprezidențial, astfel cum au fost

stabilite prin Constituție, sens în care este invocată și jurisprudența Curții Constituționale care caracterizează acest regim. (Decizia Curții Constituționale nr.683 din 27 iunie 2012, pct. II.4)

60. Se arată că singura condiție impusă de textul constituțional Președintelui României în etapa desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru este reprezentată de obligativitatea organizării consultărilor cu partidele politice parlamentare. În ceea ce privește limitele de apreciere ale Președintelui în alegerea candidatului, textul constituțional al art.103 alin. (1) a fost redactat de așa natură încât să permită cât mai multe formule pentru desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, care poate fi liderul unui partid politic, un tehnocrat, un specialist care poate fi deputat sau senator sau un specialist care nu este membru al Parlamentului. În cadrul dezbaterilor din Adunarea Constituantă, legiuitorul a respins, rând pe rând, amendamente care limitau desemnarea la o persoană din rândul membrilor Parlamentului, respectiv din rândul membrilor partidelor politice parlamentare, care condiționau numirea unui alt prim-ministru în situația demiterii acestuia de către Parlament ori care prevedeau desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru dintre persoanele indicate de partidele ce pot constitui majoritatea necesară învestirii Guvernului. Prin înlăturarea tuturor acestor amendamente, Adunarea Constituantă s-a exprimat clar împotriva unor limitări/circumstanțieri în exercitarea acestei atribuții și a optat pentru o reglementare flexibilă, elastică, care să permită Președintelui României desemnarea unui candidat pentru funcția de prim-ministru, o procedură care să răspundă celor mai diverse realități politice.

61. Din interpretarea sistematică a normelor constituționale care vizează rolul Președintelui României și a celor referitoare la raporturile pe care acesta le are cu alte autorități publice implicate în procedura de învestire a Guvernului rezultă că, la desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru, Președintele trebuie să aibă în vedere o persoană aptă ca, pe baza listei și a programului de guvernare, să coaguleze majoritatea parlamentară necesară învestirii, persoană care îndeplinește condițiile legale pentru numirea în funcția de membru al Guvernului.

62. Astfel, majoritatea necesară învestirii Guvernului nu este și nici nu poate fi probată în etapa procedurală a desemnării candidatului la funcția de prim-ministru, ci cel mult prefigurată. Revine candidatului desemnat sarcina ca pe baza listei și a programului de guvernare să obțină sprijinul politic necesar trecerii cabinetului. De aceea, prim-ministrul desemnat are la dispoziție un termen de 10 zile – și nu de 5 zile cum era prevăzut în tezele Constituției – pentru negocieri politice.

63. La desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru, Președintele României a acționat în acord cu dispozițiile constituționale și cu jurisprudența Curții Constituționale, neputându-se susține că și-a exercitat în mod abuziv atribuțiile. Potrivit punctului de vedere exprimat, câtă vreme a existat o coaliție majoritară în Parlament, Președintele a desemnat un candidat din partea acesteia (guvernele Grindeanu, Tudose, Dăncilă), sens în care se citează argumentele invocate de Președintele României cu ocazia desemnării doamnei Viorica Dăncilă drept candidat la funcția de prim-ministru, în data de 17 ianuarie 2018: „în primul rând, această decizie trebuie să fie conformă cu Constituția și cu deciziile Curții Constituționale în materie de desemnare. Și aici argumentul cel mai puternic este aritmetica parlamentară. În Parlament, după consultări, îmi este foarte clar – PSD dispune de o majoritate. Și atunci, cântărind toate argumentele, ținând cont de situația concretă din Parlament, am decis să dau PSD încă o șansă și să desemnez persoana propusă de PSD, pe doamna Dăncilă”. Atunci când o coaliție majoritară nu a mai existat în Parlament, Președintele a continuat să acționeze în limitele competențelor sale constituționale și în spiritul Legii fundamentale, desemnând un candidat cu privire la care, deși declarațiile partidelor parlamentare nu indicau o susținere majoritară, Parlamentul a acordat votul de încredere pentru cabinetul acestuia.

64. Referitor la susținerea potrivit căreia prin desemnarea unei persoane care a deținut funcția de prim-ministru anterior și al cărei cabinet a fost demis prin moțiune de cenzură, ca urmare a asumării răspunderii asupra unui proiect de lege, Președintele României a nesocotit și a deturnat de la scopul prevăzut de legiuitorul constituant dispozițiile art.114 alin. (2) din Constituție, se arată că a pune semnul egalității între o moțiune de cenzură provocată de angajarea răspunderii pe un proiect de lege și interdicția Președintelui de a desemna ulterior drept candidat la funcția de prim-ministru aceeași persoană ar echivala cu introducerea unei noi condiții, pe cale jurisprudențială, adăugată textului constituțional al art.103 alin. (1) teza finală. Or, așa cum s-a arătat că rezultă din dezbaterile Adunării Constituante, textul constituțional referitor la atribuția Președintelui de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru a fost redactat astfel încât să permită cât mai multe formule pentru desemnarea acestuia, fără niciun fel de limitări, interdicții sau decăderi. O interpretare contrară ar însemna că un prim-ministru care a condus un Guvern demis printr-o moțiune de cenzură ar dobândi decăderea/interdicția perpetuă de a mai fi propus drept candidat pentru funcția de prim-ministru. În plus, având în vedere că, potrivit art.109 alin. (1) teza a II-a din Constituție, răspunderea Guvernului este solidară, demiterea Guvernului ca efect al moțiunii de cenzură ar avea drept consecință - urmând raționamentul autorului sesizării - ca persoanele care au ocupat portofolii

În cadrul cabinetului demis să fie supuse unei decăderi/interdicții perpetue de a deține calitatea de membru al Guvernului, pornind de la prezumția că încrederea odată pierdută prin moțiuni de cenzură nu mai poate fi redobândită. Această interpretare ar contraveni nu numai voinței legiuitorului constituant, ci chiar jurisprudenței Curții Constituționale. Astfel, prin Decizia nr.304 din 4 mai 2017, par. 42, analizând una dintre condițiile necesare pentru ocuparea funcției de membru al Guvernului, Curtea Constituțională a reținut că în dreptul pozitiv nu se pot stabili „interdicții absolute și perpetue”. O asemenea consecință este imposibil de conceput, mai ales atunci când, expunându-se unei asemenea decăderi din dreptul de a ocupa funcția de membru al Guvernului printr-o moțiune provocată, niciun Guvern nu ar mai risca vreodată un asemenea efect și nu ar mai fi dispus să apeleze la procedura angajării răspunderii, caz în care dispozițiile art.114 din Constituție ar fi golite de conținut.

65. Dintr-o altă perspectivă, se învederează că moțiunea de cenzură vizează Guvernul ca organism colegial, și nu persoana prim-ministrului sau a unui membru al cabinetului, iar efectele adoptării acesteia se opresc la momentul demiterii Guvernului. De altfel, în textul Legii fundamentale nu se regăsește vreo dispoziție cu efect ultraactiv care să permită extinderea exercitării funcției de control parlamentar peste momentul demiterii Guvernului, așa cum susține autorul cererii. În practica de stat au existat, de altfel, situații în care un prim-ministru demis prin moțiuni de cenzură a fost ulterior desemnat de Președinte, iar Parlamentul a acordat votul de încredere. În acest sens se oferă ca exemplu situația în care, în data de 13 octombrie 2009, Guvernul condus de Emil Boc a fost demis ca urmare a moțiunii de cenzură, adoptată cu 254 voturi pentru și 176 de voturi împotriva. Drept urmare, în ziua de 14 octombrie 2009 au avut loc consultări ale Președintelui României cu partidele politice, în vederea desemnării unui candidat la funcția de prim-ministru. În cadrul acestor consultări, partidele care formau o majoritate la acea dată, respectiv PNL, PSD și Uniunea Democrată Maghiară din România (UDMR), au propus șefului statului desemnarea domnului Klaus Iohannis drept candidat la funcția de șef al Guvernului, iar PD-L a propus un alt om politic, fără a face public numele acestuia. Cu toate acestea, Președintele României a venit cu o a treia variantă de propunere, în persoana domnului Lucian Croitoru, pe care l-a și desemnat prin Decretul nr.1472 din data de 15 octombrie 2009. Drept urmare, în data de 4 noiembrie 2009 a avut loc ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru exprimarea votului asupra cererii de acordare a încrederii Parlamentului asupra Programului de guvernare. Guvernul Croitoru nu a obținut numărul necesar de voturi pentru a fi investit, astfel că la data de 5 noiembrie 2009 a avut loc o nouă rundă de consultări pentru desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru. Partidele care dețineau majoritatea și-au reiterat opțiunea exprimată anterior, însă șeful statului l-a desemnat drept candidat la funcția de prim-ministru pe domnul Liviu Negoită, prin Decretul nr.1646 din data de 6 noiembrie 2009. Domnul Liviu Negoită nu a mai cerut votul de învestitură Parlamentului, decretul de desemnare fiind revocat la data de 17 decembrie 2009. În aceeași zi, în temeiul prevederilor art.85 alin. (1), ale art.94 lit. c), ale art.100 alin.(1) și ale art.103 alin.(1) din Constituție, prin Decretul nr.1889/2009, Președintele României l-a desemnat pe domnul Emil Boc, adică pe premierul demis de Parlament în urmă cu două luni, drept candidat la funcția de prim-ministru. Prin Hotărârea nr.39 din 23 decembrie 2009, la 70 de zile de la adoptarea moțiunii de cenzură împotriva Guvernului Emil Boc, Parlamentul României a decis să acorde din nou încrederea unui Guvern condus de domnul Emil Boc.

66. În consecință, față de argumentele menționate, de dispozițiile constituționale și de practica instituțională, Președintele României consideră că nu există și nu poate exista vreo interdicție pentru Președintele României de a desemna drept candidat la funcția de prim-ministru o persoană care anterior a fost demisă printr-o moțiune de cenzură.

67. Referitor la afirmațiile autorilor sesizărilor în sensul că domnul Ludovic Orban, candidatul pentru funcția de prim-ministru, nu se bucură de susținerea grupurilor parlamentare, arată că nu pot fi primite întrucât, ținând cont de aritmetica parlamentară, cele două partide care au propus un candidat comun, PSD și PRO România, nu întrunesc numărul necesar pentru a asigura majoritatea absolută. În plus, acordul celor două partide nu a fost formalizat într-o alianță politică de guvernare, iar la consultări a fost invitat grupul parlamentar „Pro Europa”, și nu Partidul PRO România. În al doilea rând, numărul de semnături pentru inițierea moțiunii de cenzură nu poate prezenta relevanță într-o altă procedură constituțională, în condițiile în care acest număr poate să difere chiar între momentul inițierii și momentul votului unei moțiuni de cenzură. În al treilea rând, nu poate fi reținut nici argumentul potrivit căruia numărul de voturi înregistrat la adoptarea moțiunii de cenzură ar reprezenta un impediment pentru investirea unui nou Guvern, pentru că, pe de o parte, acest număr vizează o altă procedură, iar, pe de altă parte, liderul UDMR, formațiune care a votat moțiunea de cenzură, a declarat imediat după votul moțiunii de cenzură, dar și la finalul consultărilor din data de 6 februarie 2020 că acest vot „era pentru a bloca schimbarea sistemului electoral privind alegerea primarilor, nu era pentru un alt proiect politic. Nu avem o altă propunere pentru funcția de prim-ministru. (...)”. Așadar, o formațiune care a votat moțiunea de cenzură

nu și-a exprimat susținerea pentru candidatul propus de PSD și Pro România. În ceea ce privește necesitatea exprimării, la momentul consultărilor, a susținerii de către partidele parlamentare a unui anumit candidat, în practica de stat au existat situații în care Președintele a desemnat un candidat nepropus de vreun partid parlamentar, dar căruia Parlamentul i-a acordat votul de încredere. Astfel, de exemplu, prin Decretul nr.259 din data de 6 februarie 2012, Președintele României l-a desemnat drept candidat pentru funcția de prim-ministru pe domnul Mihai Răzvan Ungureanu, fără ca acesta să fie propus de vreun partid parlamentar. Aceeași a fost situația și cu prilejul desemnării în anul 2015 a domnului Dacian Cioloș în această funcție.

68. Referitor la susținerile potrivit cărora Președintele nu putea desemna un candidat pe care reprezentanții unor partide au declarat că nu-l vor vota, se consideră că acestea reprezintă doar opinii politice exprimate de aceștia în cadrul unei etape eminamente politice, cum este cea a consultărilor cu partidele politice. În plus, aceste declarații nu echivalează cu o certitudine cu privire la rezultatul votului, deoarece perioada cuprinsă între momentul desemnării candidatului la funcția de prim-ministru și momentul acordării votului de încredere permite negocieri politice. Mai mult, ținând seama de dispozițiile art.69 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora orice mandat imperativ este nul, nicio declarație politică sau direcție de vot stabilită de partid nu poate fi impusă membrilor Parlamentului, aceștia fiind liberi să își exercite votul potrivit propriei convingeri și în acord cu voința cetățenilor pe care îi reprezintă. Din această perspectivă, se apreciază că o asemenea speculație nu poate fi primită întrucât declarațiile unui partid politic nu se transformă automat într-un vot.

69. Referitor la invocarea Deciziei nr.80 din 16 februarie 2014 și a Deciziei nr.875 din 15 decembrie 2018, se arată că instanța de contencios constituțional a statuat că o procedură rigidă de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, cum era cea menționată în propunerea de revizuire a Constituției, este neconstituțională. Așa cum se recunoaște și în motivarea conflictului, în această etapă, Președintele României are o obligație de diligență, nu de rezultat. Din această perspectivă, Președintele și-a îndeplinit această atribuție, chemând formațiunile politice parlamentare la consultări și explorând soluțiile cele mai potrivite. Așa cum s-a arătat, câtă vreme coaliția PSD-ALDE a funcționat, candidatul desemnat a fost propus din cadrul acestei coaliții. Ulterior destrămării acestei coaliții, realitatea politică s-a schimbat, iar decizia Președintelui nu putea să nu țină cont de aceasta. Neexistând o majoritate absolută, Președintele a desemnat un candidat pentru funcția de prim-ministru, care, în viziunea sa, are aptitudinea ca prin lista și programul de guvernare pe care le propune Parlamentului, să obțină „susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului”. (Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, par. 324) Deopotrivă, Președintele a acționat cu respectarea Deciziei Curții nr.875 din 16 februarie 2018, desemnând chiar un candidat dintre cei propuși la consultările cu partidele parlamentare. Mai mult, în practica de stat au existat situații în care Parlamentul a acordat votul de încredere unor candidați - cabinetele Isărescu (1999), Ungureanu (2012) și Cioloș (2015) – chiar dacă aceștia nu au fost susținuți de vreo formațiune politică parlamentară la momentul consultărilor. De asemenea, în perioada desfășurării lucrărilor Adunării Constituante, Guvernul a fost condus de independentul Theodor Stolojan, situație care a contribuit într-un mod determinant la elaborarea unei norme flexibile care să permită Președintelui României, în ipoteza în care nu există o majoritate parlamentară, o marjă de acțiune cât mai mare în exercitarea atribuției de desemnare a unui candidat. Ca urmare, numărul de semnături pentru inițierea unei moțiuni de cenzură, numărul de voturi înregistrate la adoptarea unei moțiuni de cenzură sau propunerea comună a două formațiuni politice ce nu întrunesc numărul necesar pentru a asigura majoritatea absolută în Parlament nu pot fi reținute drept elemente relevante pentru aprecierea modului de exercitare de către Președintele României a atribuției prevăzute la art.85 alin. (1) din Constituție.

70. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia Președintele României încalcă „dispozițiile art.89 alin. (1) din Constituție, declarând deschis că are ca scop *alegeri anticipate* folosind ca mijloc nerezolvarea crizei guvernamentale”, și aceea că exercitarea prerogativei Parlamentului de investire a Guvernului s-ar realiza sub „presiunea pierderii mandatului Parlamentului”, se arată că reprezintă simple speculații, câtă vreme procedura constituțională prevăzută de art.103 alin. (2) - (3) din Constituție își urmează cursul, derulându-se procedurile parlamentare de audiere, ca etapă a procedurii de acordare a încrederii Guvernului. Președintele nu a declarat vreodată că are intenția de a perpetua criza politică, iar decizia de desemnare a unui candidat la funcția de prim-ministru a doua zi după demiterea Guvernului demonstrează intenția Președintelui de a nu permite perpetuarea crizei guvernamentale. Mai mult decât atât, chiar dacă Președintele a exprimat o opinie politică referitoare la o posibilă soluție, în virtutea rolului său de mediator între puterile statului și între stat și societate, prin conduita sa, Președintele a acționat cu maximă diligență, în vederea declanșării procedurii pentru investirea noului Guvern. În acest sens, prin Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, Curtea a statuat că: „(...) opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică - așa cum este Președintele României, autoritate publică unipersonală, ori cum este

conducătorul unei autorități publice - referitoare la alte autorități publice nu constituie prin ele însele conflicte juridice între autorități publice. Părerile sau propunerile privind modul cum acționează ori ar trebui să acționeze o anumită autoritate publică sau structurile acesteia, chiar critice fiind, nu declanșează blocaje instituționale, dacă nu sunt urmate de acțiuni sau inacțiuni de natură să împiedice îndeplinirea atribuțiilor constituționale ale acelor autorități publice. Asemenea părerii ori propuneri rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art.30 alin. (6) și (7) din Constituție.”

71. Dintr-o altă perspectivă, se consideră că susținerile autorilor cererilor sunt simple alegații scoase din context, deoarece în conferința de presă din data de 6 februarie 2020, Președintele României a declarat următoarele: „Alegerile anticipate sunt prima mea opțiune. Am prezentat partidelor această opțiune. Unii au fost de părere că e bine, alții au fost de părere că trebuie să se mai consulte în partid. Este normal și pot să înțeleg că majoritatea partidelor au nevoie de discuții interne în forurile lor pentru a lua o decizie în acest sens. Acest lucru sper să se întâmple foarte repede. Dar, până atunci, cred că putem să facem următorul pas. Următorul pas foarte concret este desemnarea din partea mea a unei persoane însărcinate cu formarea unui nou guvern. Așadar, după ce m-am consultat cu toate partidele și formațiunile parlamentare, îl desemnez pe domnul Ludovic Orban să formeze un nou guvern și să se prezinte în Parlament”. Astfel, în urma consultărilor cu partidele politice, Președintele a explorat opțiunile acestora și a acționat pentru depășirea situației actuale, dând mandat să formeze Guvernul unei persoane care, în viziunea sa, este în măsură să pună în aplicare o agendă reformatoare, în acord cu voința cetățenilor.

72. Referitor la pretinsa încălcare a principiului colaborării loiale, se arată, cu referire și la jurisprudența Curții Constituționale, că recursul la acest principiu presupune o importantă componentă *extra legem*, iar colaborarea trebuie realizată întotdeauna în formele prevăzute de lege. Acolo unde legea tace, autoritățile publice trebuie să identifice și să stabilească, cu bună-credință, acele forme de colaborare care valorizează ordinea normativă constituțională și care nu prejudiciază principiile constituționale sub imperiul cărora ele funcționează și relaționează și nici drepturile sau libertățile fundamentale ale cetățenilor în serviciul cărora își desfășoară activitatea. Or, în etapa desemnării candidatului la funcția de prim-ministru, cooperarea îmbracă forma cerută de Legea fundamentală, respectiv forma consultărilor, pe care Președintele României a parcurs-o. Așadar, Președintele României a acționat în conformitate cu ordinea normativă constituțională. Interpretarea autorilor apare ca o soluție *contra legem*, finalitatea urmărită fiind, de fapt, aceea a impunerii propriului candidat. De altfel, Curtea Constituțională a statuat cu valoare de principiu, prin Decizia nr.611 din 3 octombrie 2017, par. 110, că: „în mod indiscutabil, cooperarea loială nu presupune decât soluții în acord cu ordinea normativă constituțională, întrucât temeiul acestora poate fi *extra legem*, dar nicidecum *contra legem*”.

73. În considerarea celor menționate, se arată că Președintele României și-a exercitat atribuția constituțională referitoare la desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru, acționând cu bună-credință și parcurgând etapa procedurală obligatorie, stabilită de art.103 alin. (1) din Constituție referitoare la consultarea partidelor reprezentate în Parlament. Astfel, decizia șefului statului de a nominaliza o persoană care a condus un Guvern căruia anterior Parlamentul i-a retras încrederea vine ca urmare a consultărilor realizate cu partidele politice din Parlament. În condițiile în care nu s-a conturat o majoritate parlamentară clară care să susțină un candidat și în condițiile în care unele formațiuni politice nu au votat împotriva schimbării unui proiect politic, ci împotriva unui proiect de lege pentru care Guvernul și-a angajat răspunderea, Președintele a nominalizat drept candidat la funcția de prim-ministru una dintre cele trei persoane propuse de partidele politice parlamentare, opțiune exprimată în strict acord cu voința legiuitorului constituant. Procedura de investire are drept consecință stabilirea unui raport constituțional complex între Guvern, pe de-o parte, și Parlament sau Președintele României, pe de altă parte, iar în această procedură autoritățile implicate realizează atribuții constituționale distincte. Așadar, în virtutea rolului constituțional al Președintelui de a veghea la buna funcționare a autorităților publice, potrivit art.80 alin. (2) teza I din Constituție, în contextul descris, nominalizarea domnului Ludovic Orban drept candidat pentru funcția de prim-ministru nu numai că reprezintă expresia declanșării procedurii de investire a Guvernului, ci are drept scop asigurarea rapidă a investirii unui Guvern cu depline puteri. Acțiunea Președintelui României a avut drept obiectiv depășirea crizei politice și scurtarea perioadei în care Guvernul îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, potrivit art.110 alin. (4) din Constituție.

74. Făcând referire la principiul separației puterilor în stat și la jurisprudența Curții Constituționale (Deciziei nr.504 din 18 septembrie 2019), se arată că Președintele a acționat în sensul evitării unui blocaj instituțional. Parlamentul are nu numai mecanismul constituțional, ci chiar obligația exprimării unui vot cu privire la cererea de acordare a încrederii Guvernului. Totodată, Curtea a subliniat constant obligația de principiu pe care o au toate autoritățile publice în exercitarea puterii de stat, de a colabora pentru buna funcționare a statului, Constituția și legile oferind suficiente instrumente în acest sens. În cazul de față,

Însă, instrumentul prin care se realizează cooperarea este dat de consultarea partidelor parlamentare, în acest mod realizându-se cadrul pentru un dialog real al actorilor instituționali implicați.

75. Pentru respectarea principiului colaborării loiale, așa cum s-a reținut și în jurisprudența Curții Constituționale, este nevoie de un dialog real interinstituțional, al persoanelor care reprezintă instituțiile respective, iar întreaga conduită instituțională trebuie să reflecte interpretarea cu bună-credință a principiilor și normelor constituționale și legale incidente. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, noțiunea „consultării”, prevăzută în Constituție în cuprinsul art.86, art.89, art.90, art.95 și art.103, presupune dialog sau informări reciproce între părți, subiecte de drept ce exercită anumite atribuții conjuncte. (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, par.98 și 99) Or, prin consultările avute cu liderii partidelor și formațiunilor politice, Președintele României a purtat acest dialog și a discutat variantele depășirii situației generate de demiterea Guvernului, îndeplinindu-și obligația de a desemna un candidat pentru funcția de prim-ministru. Chiar dacă partidele politice nu ar fi propus candidați pentru funcția de prim-ministru, Președintele României nu ar fi putut refuza desemnarea unui candidat, acest lucru echivalând cu încălcarea unei obligații constituționale. În acest sens este și practica de stat. Spre exemplu, în anul 2015, două dintre partidele care ar fi putut coagula o majoritate nu au prezentat Președintelui României nicio propunere de candidat, sens în care se redau declarații ale unor lideri politici, dar, cu toate acestea, îndeplinindu-și obligația constituțională, Președintele României a desemnat un tehnocrat drept candidat pentru funcția de prim-ministru, această acțiune fiind în deplin acord cu viziunea legiuitorului constituant, potrivit căreia atunci când nu există un partid cu majoritate absolută în Parlament, în urma consultărilor cu partidele parlamentare, Președintele are posibilitatea desemnării unui candidat chiar și din afara spectrului politic parlamentar.

76. Referitor la susținerile vizând încălcarea obligației constituționale de a exercita funcția de mediere între puterile statului, este citat Avizul Curții Constituționale nr.1 din 5 aprilie 2007, prin care s-a statuat că „prerogativele constituționale ca și legitimitatea democratică pe care i-o conferă alegerea lui de către electoratul întregii țări îi impun Președintelui României să aibă un rol activ, prezența lui în viața politică neputând fi rezumată la un exercițiu simbolic și protocolar”. Se arată astfel că în jurisprudența Curții Constituționale s-a mai subliniat că „funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate, prevăzută de art.80 alin. (2) teza a doua din Constituție, impune imparțialitate din partea Președintelui României, dar nu exclude posibilitatea exprimării opiniei sale privind modul optim de soluționare a divergențelor apărute și nu îi conferă calitatea de competitor politic.” (Decizia nr.284 din 21 mai 2014) Se apreciază că în etapa consultărilor Președintele a acționat în spiritul Constituției, exprimându-și opinia cu privire la modul optim de soluționare a crizei politice actuale. Astfel, în data de 6 februarie, Președintele a declarat următoarele: „După părerea mea, asta am spus și aseară, repet astăzi: soluția corectă, în această situație, în care avem un Guvern care dorește să miște lucrurile, opțiune confirmată de români la alegerile din anul trecut. Și românii doresc să se miște lucrurile. Pe de cealaltă parte, avem un PSD care încă este foarte prezent în Parlament. Întoarcerea la electorat este soluția corectă, este soluția care satisface nevoia de democrație în România”. Prin urmare, Președintele și-a îndeplinit cu bună-credință obligația constituțională de desemnare a unui candidat pentru funcția de prim-ministru, în contextul inexistenței unei majorități clare de susținere a unui candidat și al exprimării de către unele formațiuni politice a faptului că votul moțiunii de cenzură nu a fost pentru schimbarea proiectului politic.

77. Se apreciază că o limitare a puterii de decizie a Președintelui în ceea ce privește desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru ar echivala și cu înfrângerea poziției de egalitate a puterilor în stat. Constituția oferă o garanție care exclude un abuz de putere/o acțiune discreționară din partea Președintelui în ceea ce privește desemnarea prim-ministrului, prin faptul că stabilește prin dispozițiile art.103 alin. (1) condiția consultării cu partidele politice atunci când niciun partid nu deține majoritatea absolută în Parlament. Acest lucru rezultă chiar din soluția pentru care a optat legiuitorul constituant, sens în care se citează din dezbaterile din Adunarea Constituantă. Prin urmare, numai o desemnare a unui candidat la funcția de prim-ministru fără consultarea partidelor politice parlamentare s-ar putea circumscrie unei conduite discreționare. Așadar, în desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, Președintele României nu a acționat cu exces de putere.

78. Se mai arată și faptul că Președintele României este o autoritate unipersonală fundamentală în cadrul democrației constituționale, legitimată prin votul liber exprimat al cetățenilor români. În exercitarea atribuțiilor exclusive prevăzute de Constituție, Președintele se bucură de autoritate decizională individuală, iar decizia pe care o adoptă implică și o apreciere subiectivă, întemeiată pe informațiile care sunt evaluate în mod personal. Președintele României manifestă o opțiune în cadrul unei decizii individuale, asumată în plan instituțional și politic. Președintelui României îi este recunoscută, atât de legiuitorul constituant, cât și de jurisprudența Curții Constituționale, posibilitatea să își exprime opiniile sale politice, angajamentele și scopurile prezentate în programul său electoral, ori să militeze și să acționeze pentru realizarea acestora,

cu respectarea prerogativelor constituționale. (Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.144 din 17 februarie 2005 și intervenția domnului Dan Mărțian în cadrul Adunării Constituante) Desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru este o atribuție proprie Președintelui României, prevăzută la art.85 alin.(1) din Constituție. Din această perspectivă, nicio altă autoritate nu se poate substitui Președintelui în analizarea și evaluarea opțiunii sale, întrucât aceasta ar echivala nu numai cu negarea atribuțiilor constituționale proprii ale șefului statului, ci și cu încălcarea prevederilor art.1 alin.(4) din Constituție referitoare la principiul separației puterilor în stat, precum și a dispozițiilor art.1 alin.(5) care consacră principiul supremației Constituției.

79. În concluzie, se solicită Curții Constituționale să respingă cererile de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte, în principal ca inadmisibilă și, în subsidiar, ca nefondată.

CURTEA,

examinând cererile de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre Președintele României și Parlamentul României, formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților, președintelui Senatului și Președintelui României, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, susținerile părților în cadrul dezbaterilor, prevederile Constituției și ale Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

(1) Admisibilitatea cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională

80. În ceea ce privește **titularii dreptului de sesizare a Curții Constituționale** cu cereri de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională, Curtea constată că, potrivit art.146 lit.e) din Constituție, poate fi investită **"la cererea Președintelui României, a unuiu dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii."** Cu raportare la aceste dispoziții, în cauza ce formează obiectul Dosarului nr.227 E/2020, s-a invocat inadmisibilitatea cererii formulate, semnată de domnul Titus Corlățean, vicepreședinte al Senatului. S-a motivat, în esență, că semnatul acesteia "nu deține calitatea de titular al dreptului prevăzut la art.146 lit.e) din Constituție", întrucât atribuția constituțională a președintelui Senatului de a sesiza instanța de contencios constituțional - ca de altfel nicio altă atribuție de rang constituțional - nu poate fi exercitată în baza unei hotărâri a Biroului permanent, sens în care s-a făcut o paralelă cu condițiile delegării atribuțiilor respective de către titularul său și statuările din jurisprudența Curții Constituționale referitoare la această din urmă situație.

81. Analizând aceste susțineri, Curtea constată că prin Hotărârea Biroului permanent privind îndeplinirea atribuțiilor de președinte al Senatului de către unul dintre vicepreședinți, din data de 3 februarie 2020, s-a stabilit că **"în perioada vacanței funcției de președinte al Senatului, domnul senator Titus Corlățean, vicepreședinte al Senatului, îndeplinește atribuțiile de președinte al Senatului"**. Ca urmare, nu subzistă ipoteza delegării atribuțiilor președintelui Camerei Parlamentului în funcție, analizată de Curtea Constituțională prin Decizia nr.417 din 3 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României nr.825 din 10 octombrie 2019 și, prin urmare, nu sunt incidente distincțiile realizate cu acel prilej referitor la situația din speța respectivă. În cauza de față, ipoteza este aceea a vacanței funcției de președinte al Senatului, fiind incidente prevederile art.31 alin.(2) din Regulamentul Senatului, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.992 din 23 noiembrie 2018, potrivit cărora **"pe perioada vacanței funcției de președinte al Senatului, atribuțiile acestuia vor fi îndeplinite de unul dintre vicepreședinți, desemnat de Biroul permanent"**. În aplicarea acestor dispoziții, precum și a celor ale art.28 din același Regulament, potrivit cărora **"calitatea de președinte al Senatului, de vicepreședinte, secretar sau chestor încetează, înainte de expirarea mandatului, ca urmare a pierderii calității de senator, potrivit art.70 alin.(2) din Constituția României, republicată, a demisiei din funcție sau a revocării în condițiile prezentului regulament"**, Biroul permanent al Senatului l-a desemnat pe domnul Titus Corlățean să îndeplinească atribuțiile de președinte al Senatului. Regulamentul Senatului nu distinge în privința identificării și stabilirii unui regim juridic diferit al unor atribuții de "rang constituțional", astfel încât nu poate fi reținută nici distincția sub acest aspect pe care se întemeiază solicitarea de respingere ca inadmisibilă a cererii ce formează obiectul Dosarului nr.227E/2020. Ținând seama de faptul că nici Hotărârea Biroului permanent al Senatului menționată nu distinge în privința atribuțiilor de președinte al Senatului îndeplinite de vicepreședintele Senatului desemnat, de faptul că aceasta a fost adoptată în data de 3 februarie 2020, iar sesizarea Curții a fost înregistrată în data de 10 februarie 2020, Curtea constată că **sunt respectate normele constituționale referitoare la titularul dreptului de sesizare a Curții Constituționale cu soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională**, atât în Dosarul nr.226E/2020, cât și în Dosarul nr.227 E/2020.

82. Analizând, în continuare, **admisibilitatea cererilor formulate, cu raportare la obiectului acestora**, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale, conflictul juridic de natură constituțională presupune acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate ori mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței ori în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor. (Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17 februarie 2005) Totodată, conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor acestora, decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale. (Decizia nr.97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.169 din 5 martie 2008) Curtea a mai statuat că textul art.146 lit.e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea.” (Decizia nr.270 din 10 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.290 din 15 aprilie 2008) Prin urmare, potrivit jurisprudenței Curții, **conflictele juridice de natură constituțională „nu se limitează numai la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale, ci vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției.”** (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009, Decizia nr.1525 din 24 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.818 din 7 decembrie 2010, Decizia nr.108 din 5 martie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.257 din 9 aprilie 2014, Decizia nr.285 din 21 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.478 din 28 iunie 2014, Decizia nr.685 din 7 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1021 din 29 noiembrie 2018, par.120, sau Decizia nr.26 din 16 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.193 din 12 martie 2019, par.126) Curtea a constatat, de asemenea, că regula în ceea ce privește angajarea competenței Curții Constituționale „este aceea că, în **măsura în care există mecanisme prin care autoritățile publice să se autoregleze prin acțiunea lor directă și nemijlocită, rolul Curții Constituționale devine unul subsidiar.** În schimb, în lipsa acestor mecanisme, în măsura în care misiunea reglării sistemului constituțional revine în exclusivitate în sarcina justițiabilului, care este pus, astfel, în situația de a lupta pentru garantarea drepturilor sau libertăților sale în contra unei paradigme juridice neconstituționale, dar instituționalizate, **rolul Curții Constituționale devine unul principal și primordial pentru înlăturarea blocajului constituțional rezultat din limitarea rolului Parlamentului în arhitectura Constituției**”. (Decizia nr.685 din 7 noiembrie 2018, precitată, par 137 și Decizia nr.26 din 16 ianuarie 2019, precitată, par.127)

83. Raportând aceste statuări de principiu la cauza de față, Curtea constată că cererile formulate de președintele Senatului și, respectiv, de președintele Camerei Deputaților vizează **o situație litigioasă**, conflictuală, întrucât privesc un diferend între Președintele României și Parlament în legătură cu desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru. Situația litigioasă **are natură juridică**, întrucât se referă la întinderea și valorizarea competenței Președintelui României în acest context. Conflictul are **natură constituțională**, întrucât întreaga situație litigioasă se circumscrie dispozițiilor constituționale care reglementează procedura investiturii Guvernului, în ansamblul dispozițiilor constituționale care configurează rolul Președintelui României și al Parlamentului, precum și raporturile juridice dintre cele două autorități publice.

84. Examinând susținerile referitoare la inadmisibilitatea cererilor, motivate prin lipsa blocajului instituțional și lipsa situației conflictuale, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale, precitate, **admisibilitatea cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională nu este condiționată de existența „blocajelor instituționale”**. Evoluția acestei jurisprudențe, determinată de complexitatea raporturilor juridice de drept constituțional și a problemelor decurgând din acestea asupra cărora instanța de contencios constituțional a fost chemată să se pronunțe, a determinat statuarea potrivit căreia sintagma *„conflicte juridice de natură constituțională”*, cuprinsă în art.146 lit.e) din Constituție, vizează **orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției**. Astfel fiind, nu poate fi reținută, de principiu, motivarea inadmisibilității cererilor, bazată pe pretinsa lipsă a blocajului instituțional.

85. Observând conținutul cererilor formulate, Curtea constată că, în cauză, s-a invocat totuși un blocaj instituțional, însă nu în sensul comun al noțiunii de blocaj, reținut în Dicționarul explicativ al limbii române („a nu mai funcționa sau a nu face să funcționeze”) la care se face referire în punctul de vedere al Președintelui României. Autorii sesizărilor invocă un blocaj determinat de **imposibilitatea exercitării firești a unor prerogative constituționale**, în sensul că Parlamentul este pus în situația de a acorda votul

de încredere unui Guvern "sub presiunea pierderii mandatului". Așadar, sesizările au fost determinate tocmai de faptul că mecanismele de reglaj care funcționează în condițiile unei interpretări firești a Constituției ar fi lipsite de eficiență din cauza deformării sensului dispozițiilor constituționale, respectiv a utilizării unei proceduri constituționale (desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru) contrar scopului pentru care această procedură a fost instituită (acela de a forma un nou Guvern). Devin astfel incidente considerentele reținute în jurisprudența anterior citată (Decizia nr.685 din 7 noiembrie 2018 și Decizia nr.26 din 16 ianuarie 2019, par.127), referitoare la **rolul principal și primordial al Curții Constituționale pentru înlăturarea blocajului instituțional**.

86. Din această perspectivă, nu prezintă relevanță faptul că procedura parlamentară de investitură a Guvernului a fost declanșată după sesizarea Curții Constituționale, câtă vreme a existat și există situația conflictuală dintre Președinte și Parlament, respectiv divergența acestora asupra interpretării și aplicării dispozițiilor constituționale vizând desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru. Continuarea procedurii parlamentare nu are semnificația acordului Parlamentului cu privire la modalitatea de desemnare a candidatului la funcția respectivă, Curtea Constituțională fiind chemată să statueze tocmai pentru clarificarea situației și stabilirea conduitei de urmat pentru autoritățile implicate. Tot astfel, continuarea acestei proceduri nu se poate interpreta, în sine, ca fiind o lipsă de concordanță între voința Parlamentului în ansamblu, pe de o parte, și cea a autorilor sesizărilor, pe de altă parte. Sesizarea Curții Constituționale nu se realizează de președinții celor două Camere ale Parlamentului în nume propriu, ca persoane fizice, ci în virtutea funcției pe care o dețin, respectiv a prerogativelor de reprezentare a celor două Camere a Parlamentului pe care aceasta le-o conferă.

87. Referitor la pretinsa lipsă a unei situații de conflict și atribuirea de valențe pur politice aspectelor ce formează obiectul cererilor formulate de președinții celor două Camere ale Parlamentului, Curtea observă că ambele părți în conflict apelează la prezentarea unor declarații publice, cu caracter politic, pentru a proba fie existența, fie inexistența conflictului. Aceasta nu demonstrează, în sine, că în cauză sunt în discuție doar opinii/afirmații politice. Curtea a reținut în acest sens în jurisprudența sa că "opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică - așa cum este Președintele României, autoritate publică unipersonală, ori cum este conducătorul unei autorități publice - referitoare la alte autorități publice nu constituie prin ele însele conflicte juridice între autorități publice (...). Părerile sau propunerile privind modul cum acționează ori ar trebui să acționeze o anumită autoritate publică sau structurile acesteia, chiar critice fiind, nu declanșează blocaje instituționale, **dacă nu sunt urmate de acțiuni sau inacțiuni de natură să împiedice îndeplinirea atribuțiilor constituționale ale acelor autorități publice.**" (Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, precitată) Or, în prezenta cauză, **se invocă declarații politice ale titularilor unor funcții de autoritate publică, urmate de acte juridice de natură să le concretizeze.**

88. Curtea observă că, în mod inerent, conflictul juridic de natură constituțională are o componentă politică, prin faptul că implică instituții politice – autorități publice de rang constituțional, însă aceasta nu poate constitui, în sine, o cauză de inadmisibilitate a cererilor având acest obiect. Reglementarea procedurii de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională este configurată cu luarea în considerare a acestui specific, presupunând nu doar examinarea unor acte juridice, ci o evaluare, pe bază de probe, a unor raporturi juridice complexe, care presupun deopotrivă acte, fapte, atitudini ale părților în conflict. De aceea art.35 alin.(3) din Legea nr.47/1992 stabilește că, în cazul acestei atribuții, "*dezbaterile are loc pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor, a cererii de sesizare, a punctelor de vedere prezentate (...), a probelor administrate și a susținerilor părților*". Revine Curții Constituționale competența ca, în exercitarea atribuției reglementate de art.146 lit.e) din Constituție, să analizeze și să decidă în fiecare caz dacă sunt întrunite condițiile unui conflict juridic de natură constituțională, care este interpretarea dispozițiilor constituționale incidente și, în funcția de aceasta, să stabilească actele, faptele contrare Legii fundamentale, precum și conduita de urmat pentru părțile în conflict.

89. Astfel fiind, Curtea constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.e) din Constituție și ale art.1, 10, 34-36 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra cererilor de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlamentul României, formulate de președintele Senatului și președintele Camerei Deputaților.

(2) Prezentarea situației de fapt

90. La data de **29 ianuarie 2020, Guvernul și-a angajat răspunderea** în fața Parlamentului asupra Proiectului de lege privind modificarea și completarea Legii nr.115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr.215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali.

91. În aplicarea art.114 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia *"Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declarației de politică generală sau a proiectului de lege, a fost votată în condițiile art. 113"*, Camera Deputaților și Senatul, reunite în ședință comună, **au retras încrederea Guvernului condus de prim-ministrul Ludovic Orban** la data de **5 februarie 2020**, prin adoptarea Moțiunii de cenzură *"Guvernul Orban/PNL - privatizarea democrației românești"* nr.1/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.83 din 5 februarie 2020. Moțiunea de cenzură a fost inițiată de deputații și senatorii aparținând grupurilor parlamentare ale PSD și ale Uniunii Democrate Maghiare din România (UDMR), fiind adoptată cu un număr de 261 de voturi pentru și 139 de voturi împotrivă. În conținutul moțiunii se dezvoltă motivul adoptării acesteia, pornind de la afirmațiile potrivit cărora *"Guvernul Orban trebuie demis de urgență nu doar pentru că această măsură de modificare a sistemului electoral în prag de alegeri încalcă standardele europene, dar – mai ales – pentru că adoptarea acestor modificări se face în mod unilateral, fără consultare și dezbatere, prin angajarea răspunderii de către partidul aflat la putere. Standardele europene electorale au fost stipulate exact pentru combaterea unor astfel de tentații ale partidelor de a schimba regulile în timpul jocului și de a-și crea astfel un avantaj în competiția electorală. PSD sancționează azi prin moțiune de cenzură tocmai încălcarea gravă a standardelor electorale!"*. Se constată, așadar, că retragerea votului de încredere a fost determinată de fapte calificate ca fiind *"încălcarea gravă a standardelor electorale"*, invocându-se, deopotrivă, recomandările Comisiei de la Veneția în materie electorală și jurisprudența Curții Constituționale referitoare la condițiile angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege.

92. În declarația de presă dată după momentul votării moțiunii de cenzură, prim-ministrul Guvernului demis, răspunzând întrebării care a vizat organizarea de alegeri anticipate concomitent cu alegeri locale, a arătat următoarele: **"procedura de organizare a alegerilor anticipate depinde de dizolvarea Parlamentului. Când se vor îndeplini condițiile constituționale pentru dizolvarea Parlamentului și după ce Președintele va dizolva Parlamentul, sunt convins că o va face imediat ce se vor îndeplini condițiile constituționale, Guvernul va emite actul normativ privitor la organizarea alegerilor parlamentare anticipate"**.

93. La aceeași dată, **5 februarie 2020, Președintele României a anunțat că invită, la Palatul Cotroceni, președinții partidelor și formațiunilor politice reprezentate în Parlamentul României, pentru consultări** în vederea desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru, în temeiul prevederilor art.85 alin. (1) și ale art.103 alin. (1) din Constituția României. Potrivit comunicatului de presă disponibil pe pagina de internet a instituției, consultările s-au anunțat pentru joi, 6 februarie 2020, după următorul program:

- Ora 12:00 - Partidul Național Liberal (PNL);
- Ora 12:45 – Partidul Social Democrat (PSD);
- Ora 13:30 – Uniunea Salvați România (USR);
- Ora 14:15 – Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR);
- Ora 15:00 – Partidul Mișcarea Populară (PMP);
- Ora 15:45 – Partidul Alianța Liberalilor și Democraților (ALDE);
- Ora 16:30 – Grupul parlamentar Pro Europa;
- Ora 17:15 – Grupul parlamentar al minorităților naționale.

94. Tot în data de **5 februarie 2020**, Președintele României **a susținut o declarație de presă** (redată integral pe pagina instituției) în care, după ce se referă la adoptarea moțiunii de cenzură de către Parlament, afirmă următoarele: **"este nevoie de câțiva pași politici. Acești pași vor fi făcuți într-o succesiune foarte rapidă. Voi convoca partidele parlamentare la o sesiune de consultări care începe mâine, la ora 12:00. Măine seară, după ce voi termina toate consultările, probabil voi anunța deja persoana desemnată pentru a forma un nou guvern. Acum, întrebarea este: «cum va continua politica guvernamentală?». Eu am fost și rămân, și v-o spun ca să fie foarte clar, adeptul alegerilor anticipate. Eu îmi doresc să intrăm într-o logică care duce spre alegeri anticipate. Dacă însă constat că partidele parlamentare nu doresc acest lucru sau nu reușesc să înțeleagă acest lucru, atunci voi insista ca în continuare să fie votat un Guvern care vine cu o agendă reformatoare, un guvern care este construit de și în jurul PNL. Asta ca să fie foarte clar ce se va întâmpla în continuare. După părerea mea, este inadmisibil să pierdem timpul și nervii pentru că avem în continuare un PSD care nu dorește reforme! PSD să stea în opoziție, să-și revină, să se transforme într-un partid democratic și european, după care, cu siguranță, vor veni iarăși în fața electoratului. Dar, în acest moment, soluția cea mai corectă pentru România este întoarcerea la electorat. Trebuie să avem alegeri parlamentare. Trebuie să avem o majoritate parlamentară care sprijină acest efort de reformare, acest efort care vrea să facă economia performantă, care vrea să**

îmbunătățească, în definitiv, viața omului de rând. Și avem resurse. Avem partide care sunt real partide construite democratic, partide care vor să se implice, partide care se vor pune la dispoziția românilor. Și, da, mă voi implica și în continuare pentru a construi după alegerile parlamentare o majoritate solidă, care vine cu reforme profunde, în beneficiul românilor, o majoritate solidă, care duce România mai departe. **Până atunci, primul pas a fost făcut spre alegeri anticipate. Următorul pas va fi făcut mâine, după consultări, după care voi reveni și vom discuta împreună despre pașii care trebuie făcuți în continuare pentru a ajunge la rezultatul dorit de români.**"

95. Aceste declarații, deși au fost invocate în cauză pentru a demonstra bunele intenții, au fost urmate însă de acte ale Președintelui României, precum și ale candidatului desemnat pentru funcția de prim-ministru, care demonstrează faptul că procedura prevăzută de art.103 alin.(1) din Constituție a fost utilizată contrar scopului pentru care a fost instituită, și anume de a forma un nou Guvern. Acestea demonstrează intenția de a declanșa procedura de dizolvare a Parlamentului, în vederea organizării alegerilor anticipate.

96. Astfel, în perspectiva consultărilor anunțate de Președintele României, prim-ministrul Guvernului demis prin moțiune de cenzură a declarat public că **"obiectivul PNL în următoarea perioadă este acela de a face posibile alegerile anticipate, de a contribui la îndeplinirea condițiilor constituționale care să permită Președintelui României Klaus Iohannis dizolvarea actualului Parlament și acordarea posibilității românilor de a-și alege un Parlament care să îi reprezinte cu adevărat"**. A mai arătat că „am hotărât astăzi mandatul delegației PNL la consultările de la Cotroceni. (...) Propunerea de prim-ministru, normal este conformă cu hotărârea Consiliului Național al PNL. Propunerea de premier a PNL este în persoana președintelui PNL, subsemnatul, Ludovic Orban. **De asemenea, am stabilit ca delegația să transmită președintelui susținerea pentru obiectivul declarat al președintelui de convocare a alegerilor anticipate, iar în acest sens, după cum bine știți, decizia noastră este aceea de a contribui la respingerea celor două propuneri de Guvern care vor fi formulate.**"

97. În data de **6 februarie 2020** au avut loc **consultările cu partidele politice parlamentare**, iar Președintele României a susținut o nouă **declarație de presă** în care a anunțat terminarea sesiunii de consultări, precum și concluziile sale: **"(...) PNL, prin Guvernul Ludovic Orban, a dorit să aducă îmbunătățiri legislației electorale cu privire la alegerile locale. În speță, a vrut să reintroducă, așa cum ar fi fost normal, alegerea primarului în două tururi. PSD nu a dorit, a depus moțiuni, moțiunea a trecut ieri. Astăzi avem consultări. După părerea mea, asta am spus și aseară, repet astăzi: soluția corectă, în această situație, în care avem un guvern care dorește să miște lucrurile, opțiune confirmată de români la alegerile din anul trecut. Și românii doresc să se miște lucrurile. Pe de cealaltă parte, avem un PSD care încă este foarte prezent în Parlament. Întoarcerea la electorat este soluția corectă, este soluția care satisface nevoia de democrație în România. Mai simplu spus, întoarcerea la electorat înseamnă alegeri anticipate. Alegerile anticipate sunt prima mea opțiune. Am prezentat partidelor această opțiune. Unii au fost de părere că e bine, alții au fost de părere că trebuie să se mai consulte în partid. Este normal și pot să înțeleg că majoritatea partidelor au nevoie de discuții interne în forurile lor pentru a lua o decizie în acest sens. Acest lucru sper să se întâmple foarte repede. Dar, până atunci, cred că putem să facem următorul pas. Următorul pas foarte concret este desemnarea din partea mea a unei persoane însărcinate cu formarea unui nou guvern. Așadar, după ce m-am consultat cu toate partidele și formațiunile parlamentare, îl desemnez pe domnul Ludovic Orban să formeze un nou Guvern și să se prezinte în Parlament."**

98. Ca urmare, **Președintele României l-a desemnat tot pe domnul Ludovic Orban, prim-ministru al Guvernului demis, în calitate de candidat pentru funcția de prim-ministru**, prin Decretul nr.82/2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.88 din 6 februarie 2020.

99. Prim-ministrul Guvernului demis, desemnat candidat pentru funcția de prim-ministru prin decretul mai sus menționat, a declarat public după consultări că **"i-am prezentat Președintelui decizia conducerii PNL de a susține întrunirea condițiilor constituționale pentru declanșarea alegerilor anticipate"**; **"i-am prezentat Președintelui acest obiectiv al nostru, de asemenea, i-am prezentat deciziile care au fost luate astăzi, și anume, decizia ca parlamentarii PNL să participe la procedurile de investire a celor două guverne care vor fi rezultatul propunerilor făcute de Președinte și, evident, să participe dar să nu voteze investirea pentru că, repet, pentru a se întruni condițiile constituționale care să permită președintelui României să dizolve acest Parlament (...) este necesară respingerea de către Parlament a două propuneri de Guvern"**.

100. Din analiza coroborată a declarațiilor Președintelui României și prim-ministrului Guvernului demis, rezultă că aceștia au decis că **"întoarcerea la electorat"** este soluția, prin aceasta înțelegând dizolvarea Parlamentului și alegeri anticipate.

101. În data de 10 februarie 2020, președintele Camerei Deputaților și Președintele Senatului au sesizat Curtea Constituțională cu soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlament, susținând, în esență, că Președintele României și-a exercitat discreționar atribuțiile prin desemnarea candidatului Ludovic Orban la funcția de prim-ministru, cu scopul de a provoca dizolvarea Parlamentului și de a determina alegeri anticipate.

(3) Analiza pe fond a cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională

102. Din examinarea cererilor și a punctelor de vedere formulate, cu raportare la situația de fapt anterior reținută, Curtea constată că situația litigioasă se circumscrie dispozițiilor constituționale referitoare la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, în ansamblul normelor și principiilor constituționale care configurează procedura de numire a Guvernului, rolul Președintelui României și al Parlamentului, precum și raporturile juridice dintre cele două autorități publice, într-un context specific, determinat de adoptarea unei moțiuni de cenzură și desemnarea imediată în calitate de candidat la funcția de prim-ministru a aceleiași persoane care îndeplinește funcția de prim-ministru al Guvernului demis. Ca urmare, analiza Curții Constituționale se va referi, mai întâi, la cadrul constituțional menționat, pentru a stabili apoi dacă acest cadru a fost respectat și, în funcție de concluzia analizei, Curtea va statua asupra conduitei părților în conflict.

103. Astfel, **în ceea ce privește procedura de investitură și numire a Guvernului**, textele constituționale de referință au următorul cuprins:

- Art.85 alin.(1) – *Numirea Guvernului* : "Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim –ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament";

- Art.103 – *Investitura* "(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

- (2) *Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului.*

- (3) *Programul și lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.*";

- Art.104 - *Jurământul de credință* : "(1) Primul-ministru, miniștrii și ceilalți membri ai Guvernului vor depune individual, în fața Președintelui României, jurământul de la articolul 82.

- (2) *Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.*"

104. Din conținutul dispozițiilor constituționale menționate rezultă că **numirea Guvernului cuprinde mai multe etape**, evidențiate deopotrivă de părțile în cauză, după cum urmează:

- consultarea, de către Președintele României, a partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament [art.103 alin. (1) din Constituție];

- desemnarea de către Președintele României, în urma consultărilor, a unui candidat pentru funcția de prim-ministru [art.85 alin. (1) și art.103 alin.(1) din Constituție];

- solicitarea de către candidatul desemnat pentru funcția de prim-ministru, în termen de 10 zile de la desemnare, a votului de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului [art.103 alin. (1) din Constituție];

- dezbateră în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului a programului de guvernare și a întregii liste a Guvernului [art.103 alin. (3) teza întâi din Constituție];

- acordarea (neacordarea) încrederii de către Parlament, cu votul majorității deputaților și senatorilor [art.103 alin. (3) teza a doua din Constituție];

- numirea Guvernului de către Președintele României, pe baza votului de încredere acordat de Parlament [art.85 alin. (1) din Constituție];

- depunerea jurământului de credință de către prim-ministru, miniștrii și ceilalți membri ai Guvernului, în fața Președintelui României [art.104 alin. (1) din Constituție].

105. Din examinarea acestor etape, rezultă că **numirea Guvernului presupune exercitarea unei competențe partajate între Președintele României și Parlament**. Astfel, această procedură este **inițiată** (desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru) și **finalizată** (numirea Guvernului pe baza votului de încredere acordat de Parlament) **prin acte ale Președintelui României**. Numirea Guvernului **este însă condiționată de votul de încredere al Parlamentului**, întrucât, numai dacă este acordat acest vot de încredere, Președintele procedează la numirea Guvernului, în condițiile art.85 alin.(1) din Constituție.

106. Având în vedere competența partajată între Președintele României și Parlament, precum și faptul că numirea Guvernului este condiționată de votul de încredere al Parlamentului, rezultă că **etapa**

inițierii procedurii de investitură a Guvernului, respectiv exercitarea competenței Președintelui în privința desemnării candidatului la funcția de prim-ministru, în discuție în prezenta cauză, vizează, ca finalitate, obținerea acestui vot de încredere. Numai în acest fel pot fi interpretate dispozițiile constituționale, și anume în sensul realizării scopului pentru care au fost reglementate, iar nu al nerealizării lui.

107. Analizând, din această perspectivă, **normele constituționale referitoare la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru**, Curtea constată că acestea sunt cuprinse în art.85 alin.(1) teza întâi din Constituție, anterior citat, precum și în art.103 alin.(1) din Constituție, text ce cuprinde și teza potrivit căreia candidatul este desemnat de Președinte „*în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament*”.

108. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la aceste dispoziții, **“candidatul desemnat de Președinte la funcția de prim-ministru nu reprezintă alegerea exclusivă a Președintelui**, ci reprezintă rezultatul unor consultări și/sau negocieri dintre acesta și partidul politic care are majoritatea absolută în Parlament sau a celor parlamentare, dacă nu există o atare majoritate”. (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, precitată, par.65) Ca urmare, chiar dacă, așa cum s-a observat și din punctele de vedere exprimate în prezenta cauză, procedura reglementată de art.103 alin.(1) din Constituție este una flexibilă, ea **nu permite exercitarea discreționară a competenței Președintelui României**. În cadrul său **“nu se poate ignora** nici rezultatul electoral al competitorilor electorali, dar nici **finalitatea procedurii, respectiv desemnarea unui candidat care să poată asigura coagularea unei majorități parlamentare în vederea obținerii votului de încredere**.” (Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.246 din 7 aprilie 2014, par.318) De aceea, **“Președintele României, neputând avea rol de decident în această procedură, ci de arbitru și mediator între forțele politice, are doar competența de a desemna drept candidat pe reprezentantul propus de alianța politică sau partidul politic care deține majoritatea absolută a mandatelor parlamentare sau, în cazul în care nu există o asemenea majoritate, pe reprezentantul propus de alianța politică sau partidul politic care poate asigura susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului**.” (Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, precitată, par.319) Aceste considerente, reținute de Curtea Constituțională în contextul examinării unei inițiative de revizuire a Constituției, sunt general obligatorii. Ele se referă la **interpretarea și aplicarea cadrului constituțional în vigoare**, fundamentând, cu raportare la art.152 din Constituție, constatarea neconstituționalității dispozițiilor referitoare la procedura de investitură și numire a Guvernului pe care inițiatorii legii de revizuire a Constituției doreau să le introducă. (a se vedea paragraful 326 al deciziei menționate) Astfel, ținând seama de motivarea respectivă, prin Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, definitivă și general obligatorie, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea **“modificării aduse art.103 alin.(1) și (3) din Constituție, precum și a completării art.103 din Constituție cu trei noi alineate, alin. (3¹)-(3³), referitoare la modalitatea de desemnare de către Președintele României a candidatului la funcția de prim-ministru**”, întrucât **“încalcă limitele revizuirii prevăzute de art.152 din Constituție**”. (art.II pct.19 din dispozitiv)

109. Față de statuările citate, Curtea constată că **prima ipoteză a art.103 alin.(1) din Constituție**, și anume aceea în care există un partid politic/o alianță politică ce deține majoritatea absolută a mandatelor parlamentare, este foarte clară sub aspectul conduitei de urmat pentru Președintele României. În acest caz, **Președintele are doar competența de a desemna în calitate de candidat la funcția de prim-ministru persoana propusă de partidul/alianța respectivă**. Este evident că în acest mod se asigură premisele obținerii finalității procedurii de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru, respectiv asigurarea susținerii de către partidul politic/alianța politică ce deține majoritatea absolută a mandatelor parlamentare.

110. **În cauza de față subzistă cea de-a doua ipoteză a art.103 alin.(1) din Constituție**, și anume a lipsei unei asemenea majorități, când **“Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării (...) partidelor reprezentate în Parlament**”. În acest caz, **Președintele “are doar competența a desemna drept candidat (...) pe reprezentantul propus de alianța politică sau partidul politic care poate asigura susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului**”. (Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, precitată, par.319) Această ipoteză implică, așadar, atât o **consultare**, cât și o **evaluare** a Președintelui în vederea realizării scopului procedurii constituționale menționat.

111. În ceea ce privește **consultarea partidelor politice** reprezentate în Parlament, ca etapă în economia desemnării candidatului la funcția de prim-ministru, Curtea constată, mai întâi, că noțiunea „consultării” este utilizată în Constituție în cuprinsul mai multor texte, astfel: art.86 — *Consultarea Guvernului*, potrivit căruia *„Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente*

și de importanță deosebită”; art.89 alin.(1) — Dizolvarea Parlamentului, care prevede că „După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură”; art.90 — Referendumul, conform căruia „Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”; art.95 - Suspendarea din funcție, care prevede la alin.(1) că „În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale. (...)”; art.103 alin.(1) - Investitura, potrivit căruia „(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament”.

112. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, **”consultarea prealabilă se manifestă sub forma dialogului sau a informărilor reciproce între părți (...). Constituția stabilește această obligație a consultării numai între Președinte — Guvern (art.86), Președinte — președinții celor două Camere și liderii grupurilor parlamentare (art.89), Președinte — Parlament (art. 90), Parlament — Curtea Constituțională (art.95) și Președinte — partide politice parlamentare (art.103).”** Referitor la obligațiile ce revin părților în cadrul consultărilor, Curtea a subliniat importanța unui **”dialog real** interinstituțional al persoanelor care reprezintă instituțiile respective”, arătând că **”întreaga conduită instituțională trebuie să reflecte interpretarea cu bună-credință a principiilor și normelor constituționale și legale incidente. El trebuie aplicat de autoritățile publice, și nu doar afirmat, la nivel teoretic și formal, de către acestea.”** (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, precitată, paragrafele 99 și 100)

113. Astfel fiind, **consultarea partidelor politice de către Președintele României, în vederea desemnării candidatului la funcția de prim-ministru, nu este un act formal, ci trebuie să fie realizată în mod sincer și responsabil, astfel încât față de persoana desemnată de Președinte în urma consultării să se formeze convingerea că va reuși să obțină susținerea majorității parlamentarilor, așadar, votul de încredere pentru noul Guvern.** Această regulă este deopotrivă valabilă în realizarea investiției Guvernului după alegerile parlamentare, cât și ulterior, în cursul exercitării mandatului parlamentar, dacă se ivesc situații ce determină numirea unui nou Guvern, cum este cazul în speță, când Guvernul a fost demis prin moțiune de cenzură. Ca urmare, nu se poate reține punctul de vedere exprimat în cauză de Președintele României, potrivit căruia declarațiile partidelor politice în cadrul consultărilor sunt simple ”opinii politice”, exprimate în cadrul unei etape ”eminamente politice”. Chiar dacă, potrivit aceluiași punct de vedere, aceste declarații nu se transformă imediat într-un vot, prezumția de la care trebuie să pornească orice consultare impusă de Constituție este aceea de dialog real, asumat de ambele părți. O altă viziune determină ca procedura consultărilor să devină derizorie, reducând-o doar la simpla parcurgere a unei etape obligatorii, lipsită însă de conținut și, prin urmare, de rolul atribuit de legiuitorul constituant. În concluzie, **consultarea la care se referă normele constituționale nu este un act de curtoazie, nu este un simplu schimb de opinii, ci un dialog real și responsabil, care produce efecte importante în economia procedurii prevăzute de art.103 alin.(1) din Constituție, în sensul că fundamentează în mod obiectiv evaluarea și decizia Președintelui de desemnare a prim-ministrului.**

114. În realizarea consultărilor și evaluarea ce fundamentează decizia sa, Președintele **trebuie să aibă în vedere importanța rolului pe care candidatul desemnat la funcția de prim-ministru îl are în continuarea procedurii de investitură/numire a Guvernului.** Potrivit art.103 alin.(2) din Legea fundamentală, imediat după desemnarea de către Președinte a candidatului, acesta din urmă va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului în privința programului și a întregii liste a Guvernului. Persoana desemnată are la dispoziție 10 zile în care trebuie să elaboreze programul de guvernare și să formeze Guvernul, adică să întocmească echipa guvernamentală, respectiv membrii viitorului Guvern, alături de care își propune să ducă la îndeplinire respectivul program de guvernare. Curtea a reținut în acest sens că dispozițiile constituționale ”conferă candidatului desemnat la funcția de prim-ministru dreptul exclusiv de a-și alege și repartiza prezumtivii membri ai Guvernului pe orice criterii consideră oportun și relevant, în considerarea atribuțiilor specifice fiecărei funcții în parte și a rolului Guvernului, care, potrivit art.102 alin.(1) din Constituție, este de a asigura realizarea politicii interne și externe a țării și de a exercita conducerea generală a administrației publice, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament”. (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, precitată, paragraful 66) Potrivit jurisprudenței Curții, ”candidatul desemnat pentru funcția de prim-ministru reprezintă, prin urmare, de la bun început, centrul de autoritate în privința opțiunii legate de componența Guvernului, asumându-și răspunderea politică în fața Parlamentului. **De capacitatea sa de a selecta persoane cât mai bine**

pregătite și competente în domeniul vizat de portofoliul destinat fiecăruia dintre membrii acestei echipe depinde, practic, succesul punerii în aplicare a programului de guvernare și, în final, menținerea votului de încredere acordat la momentul investirii, în caz contrar fiind retrasă încrederea sau declanșată procedura motiunii de cenzură, modalități de încetare a mandatului Guvernului sau a unui membru al acestuia. Așadar, candidatul desemnat la funcția de prim-ministru își asumă întreaga responsabilitate pentru elaborarea programului de guvernare și a listei membrilor Guvernului, deoarece în privința acestora el cere Parlamentului votul de încredere”. (Decizia nr.875 din 19 decembrie 2018, precitată, paragrafele 67 și 68) **Această interpretare a textelor constituționale de referință exclude, de plano, desemnarea de către Președinte a unui candidat la funcția de prim-ministru care să nu își asume responsabilitatea formării unui nou Guvern, și care să nu acționeze în sensul obținerii votului de încredere al Parlamentului.**

115. Din perspectiva fundamentării deciziei Președintelui României de desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru, sunt semnificative atât efectul sancționator al motiunii de cenzură, numărul voturilor în favoarea motiunii de cenzură, cât și momentul când aceasta a intervenit, cu raportare la momentul când se realizează desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru. Deși, de principiu, nimic nu împiedică desemnarea în calitate de candidat la funcția de prim-ministru a persoanei care a ocupat funcția de prim-ministru al unui Guvern demis prin motiune de cenzură, Președintele trebuia să aibă în vedere faptul că, în cauză, Guvernul fusese demis cu doar o zi înainte, interval de timp care face improbabilă intervenirea unor elemente de natură să determine ca un vot de neîncredere dat de Parlament să se transforme într-un vot de încredere.

116. Toate aceste aspecte sunt semnificative întrucât, pentru realizarea scopului pentru care a fost instituită această procedură, **desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru trebuie să aibă la bază convingerea Președintelui României că persoana desemnată va putea să coaguleze o majoritate parlamentară în vedere investiturii Guvernului**, fundamentată pe elemente cu caracter obiectiv ce decurg, pe de o parte, din consultările cu partidele politice parlamentare, iar, pe de altă parte, din compoziția politică și actele Parlamentului. Ca urmare, în procedura de investire/numire a Guvernului, competența Președintelui este determinată, pe de o parte, de rolul său de mediator, stabilit de art.80 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia *”Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate”*, iar, pe de altă parte, este limitată de exigențele ce decurg din principiul separației și echilibrului puterilor în stat, reglementat de art.1 alin.(4) din Constituție, care impun respectarea funcțiilor Parlamentului, în speță a celei de control asupra Guvernului, precum și exercitarea tuturor atribuțiilor autorităților publice cu loialitate constituțională. În mod corespunzător, toate actele pe care Președintele României le adoptă în cadrul acestei proceduri trebuie să respecte, pe de o parte, poziția sa de mediator și arbitru între forțele politice, iar, pe de altă parte, rolul preeminent al Parlamentului, determinat de raporturile specifice ale acestei autorități cu Guvernul.

117. **Aplicând aceste considerente de principiu la situația de fapt supusă judecății**, Curtea constată că, în cauză, Președintele României a desemnat în calitate de candidat la funcția de prim-ministru, în data de 6 februarie 2020, aceeași persoană care ocupă funcția de prim-ministru al Guvernului căruia Parlamentul i-a retras încrederea prin adoptarea unei motiuni de cenzură cu doar o zi înainte, în data de 5 februarie 2020. Aceasta, în absența oricărui element de natură să creeze convingerea Președintelui României că, în decurs de o zi, s-ar fi schimbat ceva în privința opțiunii parlamentare, ceea ce demonstrează, *ab initio*, o ignorare a rolului și voinței Parlamentului exprimate prin adoptarea motiunii de cenzură, așadar utilizarea procedurii prevăzute de art.103 alin.(1) din Constituție contrar scopului pentru care a fost instituită.

118. De asemenea, **Președintele României a susținut, prin declarațiile publice și actul desemnării, un candidat la funcția de prim-ministru care, la rândul său, a declarat public că urmărește respingerea de către Parlament a două cereri de investire a Guvernului și declanșarea dizolvării Parlamentului în condițiile art.89 din Constituție**. Desigur că sesizările privesc un conflict juridic de natură constituțională între Președinte și Parlament, astfel încât, aparent, conduita candidatului la funcția de prim-ministru excedează obiectului acestei cauze. Această conduită prezintă însă relevanță pentru aprecierea conduitei constituționale a Președintelui României. Urmând logica textelor constituționale de referință analizate și acționând cu loialitate constituțională, **Președintele României ar fi trebuit să excludă, de plano, un candidat care se pronunță, atât înainte, cât și în timpul și după consultări, în sensul că va contribui la respingerea celor două propuneri de Guvern care vor fi formulate**, pentru a se întruni condițiile constituționale care să permită Președintelui României ”să dizolve acest Parlament”. Desemnarea realizată în aceste condiții, precum și faptul că declarațiile publice ale Președintelui României

și candidatului la funcția de prim-ministru converg către concluzia enunțată în sesizările ce formează obiectul prezentei cauze, respectiv a existenței intenției comune de a intra "în logica alegerilor anticipate", demonstrează, de asemenea, utilizarea procedurii prevăzute de art.103 alin.(1) din Constituție contrar scopului pentru care a fost instituită. În plus, desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru cu scopul de a provoca o criză politică de natură să conducă la alegeri anticipate, implicând, ca etapă intermediară, dizolvarea Parlamentului, determină ca ceea ce constituie, în mod obișnuit, efectul unor încercări nereușite de a forma un nou Guvern să se transforme într-un scop declarat, urmărit și asumat de autorități publice de rang constituțional. Or, o asemenea conduită contravine în mod flagrant spiritului Constituției și loialității constituționale.

119. Curtea reține în acest sens că o caracteristică a instituțiilor politice, a autorităților publice de rang constituțional, este stabilitatea. Pentru a asigura realizarea rolului și buna funcționare a acestora, legiuitorul constituant a prevăzut mandate a căror durată este reglementată în textele Constituției sau/și alte garanții ale stabilității instituționale. În cazul autorităților publice pentru care s-au prevăzut mandate, încetarea mandatelor înainte de termen poate interveni în cazuri excepționale, strict și limitativ reglementate la nivel constituțional, tocmai pentru conservarea stabilității instituționale și împiedicarea eventualelor abuzuri. Dizolvarea Parlamentului constituie un astfel de caz excepțional, fiind configurată de legiuitorul constituant ca soluție extremă pentru rezolvarea unei situații de criză. Tocmai de aceea, legiuitorul constituant a reglementat, în art.89 din Constituție – *Dizolvarea Parlamentului*, posibilitatea, iar nu obligația Președintelui României de a dizolva Parlamentul, și numai după consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare. Chiar și într-o situație de criză, în sensul art.89 din Constituție, legiuitorul constituant a dat preeminență rolului Președintelui de mediator, pentru identificarea de soluții pentru numirea Guvernului, dizolvarea Parlamentului fiind configurată ca o măsură *ultima ratio*, atunci când orice încercare de rezolvare a blocajului instituțional a eșuat. În vederea asigurării stabilității instituționale, **legiuitorul constituant a exclus, practic, posibilitatea "provocării" unei dizolvări a Parlamentului de către Președinte.** Dimpotrivă, acesta a consacrat o obligație de diligență pentru Președintele României, în sensul de a depune toate eforturile pentru păstrarea stabilității parlamentare, a ducerii până la termen a mandatului obținut prin alegeri, iar nu a scurtării lui, prin forțarea de alegeri anticipate. De aceea, **art.89 din Constituție nu exclude posibilitatea ca Președintele să formuleze mai multe solicitări de investitură (textul constituțional referindu-se la "cel puțin două"), dacă apreciază că în acest mod se va rezolva blocajul instituțional.** Mai mult, faptul că dizolvarea Parlamentului se poate realiza numai după consultarea președinților celor două Camere ale Parlamentului și a liderilor grupurilor parlamentare (deci nu numai a partidelor parlamentare, ci și a independenților, în cazul în care aceștia și-au constituit un grup parlamentar), demonstrează **caracterul excepțional al unei asemenea măsuri, care implică un grad ridicat de coeziune politică în sensul producerii efectului dizolvator.** Cu alte cuvinte, dizolvarea forului legiuitor trebuie să fie rezultatul unor negocieri și înțelegeri politice în care să fie implicate toate entitățile parlamentare și să reflecte voința comună a celor care au obținut voturile cetățenilor în urma sufragiului electoral.

120. În punctul de vedere formulat în cauză, Președintele României a susținut că a respectat art.103 alin.(1) din Constituție, reținând că acesta prevede, pentru ipoteza analizată în cauză, doar obligația Președintelui de a organiza consultări, iar această obligație a fost îndeplinită. Curtea reține însă că respectarea supremației Constituției, corolar al statului de drept, nu se reduce doar la respectarea literei acesteia. Dacă ar fi așa, o Constituție nu ar fi niciodată suficientă, pentru că nu ar putea niciodată să reglementeze explicit soluții pentru toate situațiile care se pot ivi în practică, inclusiv în raporturile dintre autoritățile publice de rang constituțional. De aceea și Comisia de la Veneția a reținut că **"respectarea statului de drept nu poate fi limitată numai la punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției. Aceasta implică, de asemenea, comportament și practici constituționale, care să faciliteze conformitatea cu regulile formale de către toate organele constituționale și respectul reciproc între acestea".** (Aviz privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare a Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare și completare a Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 93-a sesiune plenară, Veneția, 14-15 decembrie 2012, paragraful 72) În același Aviz, Comisia de la Veneția a mai reținut că **"respectul pentru Constituție nu poate fi limitat la executarea literală a dispozițiilor sale operaționale.** Constituția prin însăși natura sa, în plus față de garantarea drepturilor omului, **oferă un cadru pentru instituțiile statului, stabilește atribuțiile și obligațiile acestora. Scopul acestor dispoziții este de a permite buna funcționare a instituțiilor, în baza cooperării loiale dintre acestea.**

Șeful statului, Parlamentul, Guvernul, sistemul judiciar, toate servesc scopului comun de a promova interesele țării ca un întreg, nu interesele înguste ale unei singure instituții sau ale unui partid politic care a desemnat titularului funcției. **Chiar dacă o instituție este într-o situație de putere, atunci când este în măsură să influențeze alte instituții ale statului, trebuie să facă acest lucru având în vedere interesul statului ca un întreg (...).**" (paragraful 87)

121. Or, cu referire la cauza de față, Curtea reține că **scopul comun al autorităților publice implicate în procedura investiturii/numirii Guvernului este, în mod logic, numirea unui nou Guvern, ceea ce presupune desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru care să intre în această logică a normelor constituționale.** Întreaga procedură a numirii Guvernului a fost configurată de legiuitorul constituant în vederea constituirii rapide a noului Guvern, pentru a nu fi prelungită o criză politică determinată de funcționarea unui Guvern demis, cu o capacitate juridică restrânsă, respectiv pentru a fi evitată o criză politică de o și mai mare amploare, care să conducă la posibila dizolvare a Parlamentului. Aceasta este rațiunea consultărilor care preced desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru și numai în realizarea acestui deziderat, adică al numirii Guvernului, iar nu al blocării numirii acestuia, este construită întreaga procedură constituțională dezvoltată în dispozițiile art.85, art.103 și art.104 din Constituție, pe care Președintele României trebuie să le aibă deopotrivă în vedere. **Acceptarea unei interpretări strict literale și fragmentate a Constituției ar putea conduce la concluzia că orice nu este interzis expres de textul constituțional este permis de acesta,** chiar dacă ar contraveni în mod evident logicii și spiritului Constituției, iar o asemenea **concluzie este inacceptabilă, întrucât este incompatibilă cu principiile statului de drept.**

122. În același Aviz citat, Comisia de la Veneția a mai reținut că "în România culturile politice și constituționale trebuie dezvoltate. **Demnitarii nu urmăresc întotdeauna interesele statului ca un întreg.** În primul rând, a existat o lipsă de respect față de instituții. Instituțiile nu pot fi privite separat de persoanele care le conduc. (...) **O astfel de lipsă de respect față de instituții este strâns legată de o altă problemă în cultura politică și constituțională, și anume încălcarea principiului cooperării loiale între instituții.**(...) Numai respectul reciproc poate duce la stabilirea unor practici mutual acceptate, care sunt în conformitate cu patrimoniul constituțional european și care să permită unei țări să evite și să depășească crizele cu seninătate." (paragraful 73)

123. Constatând, de-a lungul timpului, comportamente contrare principiului menționat, **Curtea Constituțională a statuat asupra obligației de loialitate constituțională, de comportament constituțional loial care guvernează exercitarea atribuțiilor care revin autorităților publice într-un stat de drept.** Astfel, Curtea a reținut că raporturile dintre autorități "trebuie să funcționeze în cadrul constituțional al loialității și al colaborării, pentru realizarea atribuțiilor constituționale distinct reglementate pentru fiecare dintre autorități; **colaborarea dintre autorități este condiție necesară și esențială pentru buna funcționare a autorităților publice ale statului.**" (a se vedea Decizia nr.356 din 5 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.322 din 14 mai 2007). Aceasta întrucât "respectarea statului de drept (...) implică, din partea autorităților publice, comportamente și practici constituționale, care își au sorginea în ordinea normativă constituțională, privită ca ansamblu de principii care fundamentează raporturile sociale, politice, juridice ale unei societăți. Altfel spus, **această ordine normativă constituțională are o semnificație mai amplă decât normele pozitive edictate de legiuitor, constituind cultura constituțională specifică unei comunități naționale.** Prin urmare, colaborarea loială presupune, dincolo de respectul față de lege, respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului, ca expresie a unor valori constituționale asimilate, asumate și promovate, în scopul asigurării echilibrului între puterile statului. **Loialitatea constituțională poate fi caracterizată, deci, ca fiind o valoare-principiu intrinsecă Legii fundamentale, în vreme ce colaborarea loială între autoritățile/instituțiile statului are un rol definitoriu în implementarea Constituției.**" (Decizia nr.611 din 3 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.877 din 7 noiembrie 2017, par.107; cu privire la înțelesul principiului comportamentului loial al autorităților publice a se vedea și Decizia nr.1.257 din 7 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 6 noiembrie 2009, Decizia nr.1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 12 noiembrie 2010, Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012, precitată, Decizia nr.727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.477 din 12 iulie 2012, sau Decizia nr.924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.787 din 22 noiembrie 2012). Potrivit Curții, "**conduita instituțională care se circumscrie colaborării loiale** are (...) o componentă *extra legem*, întemeiată pe practici constituționale, care au ca finalitate primordială buna funcționare a autorităților statului, buna administrare a intereselor publice și respectul față de drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Finalitatea secundară este evitarea conflictelor interinstituționale și înlăturarea blocajelor în exercițiul prerogativelor lor

legale. Instrumentele care concură la realizarea acestor finalități și care fac dovada unui comportament loial față de valorile constituționale sunt dialogul instituțional și stabilirea unor practici reciproc acceptate. Aceste instrumente trebuie să constituie **fundamentele soluționării "împreună", "prin acordul părților", iar nu "împotriva", "în detrimentul" uneia sau alteia**, a eventualelor diferende ivite în raporturile dintre autorități, cauzate de situații de fapt sau de drept confuze, echivoce. **În virtutea principiului cooperării loiale între autorități este, astfel, necesar ca fiecare dintre acestea să depună diligențe raționale și sporite în cadrul dialogului instituțional legal** pentru evitarea pe cât cu puțință a generării de conflicte juridice de natură constituțională". (Decizia nr.611 din 3 octombrie 2017, precitată, par.109)

124. Cu referire la prezenta cauză, comportamentul constituțional loial constă în desemnarea de către Președintele României a unui candidat la funcția de prim-ministru în vederea realizării finalității pentru care a fost construită procedura constituțională a investiturii/numirii Guvernului, așadar pentru a atinge "scopul comun de a promova interesele țării ca un întreg, nu interesele înguste ale unei singure instituții sau ale unui partid politic care a desemnat titularului funcției" (Avizul Comisiei de la Veneția, precitat, paragraful 87). Or, pentru a face posibilă realizarea acestui scop, procedura de investire trebuie să fie una efectivă, iar nu pur formală. Aceasta impune luarea în considerare a motiunii de cenzură și a efectelor sale, consultări cu partidele politice și evaluarea opțiunilor pentru candidatul la funcția de prim-ministru în mod serios, sincer și responsabil. Președintele trebuie să depună eforturi în sensul desemnării unui candidat care să poată coagula o majoritate necesară investiturii Guvernului și să aibă convingerea că persoana desemnată este în măsură să realizeze acest lucru. În aceasta constă obligația de diligență la care se referă părțile în conflict, inclusiv Președintele, în punctul său de vedere. Tot astfel, candidatul desemnat trebuie să își asume acest angajament, la rândul său, tot în mod serios, sincer și responsabil. Constituie o distorsionare a dispozițiilor constituționale desemnarea de către Președintele României a unui candidat la funcția de prim-ministru cu scopul de a nu obține votul de încredere al Parlamentului și deci de a nu alcătui un nou Guvern, respectiv susținerea de către Președintele României a unui candidat desemnat pentru funcția de prim-ministru care să se poziționeze el însuși împotriva investiturii Guvernului pe care l-ar propune.

125. Or, în cauză, în mod contrar obligăției de loialitate constituțională, desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru s-a făcut și cu ignorarea efectelor motiunii de cenzură, a votului dat, la un interval de timp (o zi de la data adoptării motiunii de cenzură) care exclude în mod obiectiv intervenția oricărui element de natură să fi produs o schimbare de optică și o reconfigurare semnificativă a exprimării votului în Parlament (ținând seama și de numărul voturilor în favoarea motiunii de cenzură). **Desemnarea apare astfel ca un act de voință unilateral, expresie a voinței exclusive a Președintelui României, care se poziționează astfel în afara logicii raporturilor constituționale de separație și echilibru al puterilor în stat și a efectelor pe care această logică le atașează actului desemnării candidatului la funcția de prim-ministru.** Întregul ansamblu de acte/fapte/declarații ale Președintelui României demonstrează distorsionarea sensului firesc al normelor constituționale referitoare la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, faptul că nici măcar nu a existat intenția de desemnare a unui candidat care să obțină votul de încredere al Parlamentului, ci mai degrabă că a existat intenția de a nu-l obține, precum și, din această perspectivă, o poziționare antagonică a Președintelui față de Parlament, cu încălcarea obligației de loialitate constituțională care guvernează interpretarea și aplicarea Constituției și raporturile dintre autoritățile publice de rang constituțional, ceea ce determină, în consecință, un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlament.

126. Odată constatat acest conflict juridic de natură constituțională, Curtea Constituțională, în virtutea dispozițiilor art.142 alin.(1) din Constituție, potrivit cărora „*este garantul supremației Constituției*”, are obligația să soluționeze conflictul, arătând conduita în acord cu prevederile constituționale la care autoritățile publice trebuie să se conformeze. În acest sens, Curtea a avut și are în vedere prevederile art.1 alin.(3), (4) și (5) din Constituție, conform cărora România este stat de drept, organizat potrivit principiului separației și echilibrului puterilor- legislativă, executivă și judecătorească, stat în care respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie, iar raporturile între autoritățile/instituțiile statului se fundamentează pe principiul colaborării loiale și al respectului reciproc. Una dintre condițiile realizării obiectivelor fundamentale ale statului român o constituie buna funcționare a autorităților publice, cu respectarea principiilor separației și echilibrului puterilor, fără blocaje instituționale. [Decizia nr.460 din 13 noiembrie 2013, Decizia nr.261 din 8 aprilie 2015, paragraful 49, sau Decizia nr.68 din 27 februarie 2017, paragraful 123] De asemenea, textul art.146 lit.e) din Constituție nu conferă Curții Constituționale atribuția de a constata doar existența conflictelor juridice de natură constituțională, ci pe aceea de a soluționa aceste conflicte. Prin urmare, în exercitarea atribuției sale, Curtea aplică o procedură în două trepte, și anume analiza existenței conflictului juridic de natură constituțională și, în situația unui răspuns afirmativ, indicarea conduitei de urmat de către autoritățile publice implicate în conflict. Astfel, indiferent de autoritatea care a

generat conflictul juridic de natură constituțională, aceasta are obligația, în coordonatele statului de drept, să respecte și să se conformeze celor constatate prin decizia Curții Constituționale.

127. Cu referire la situația litigioasă care a determinat conflictul juridic de natură constituțională constatată în cauză, Curtea reține că, **în realizarea atribuției prevăzute de art.103 alin.(1) din Constituție, Președintele României va proceda la o nouă desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru. Această desemnare trebuie să respecte atât litera, cât și spiritul Constituției, precum și obligația de comportament constituțional loial, în sensul celor anterior arătate.**

128. Având în vedere că existența conflictului juridic a fost determinată de desemnarea de către Președintele României a candidatului la funcția de prim-ministru cu încălcarea dispozițiilor art.103 alin.(1) din Constituție, Curtea reține că această desemnare nu poate declanșa procedura de investitură a Guvernului. Prin urmare, ca efect al prezentei decizii, desemnarea domnului Ludovic Orban în calitate de candidat pentru funcția de prim-ministru, urmată de solicitarea votului de încredere pentru programul și lista Guvernului prezentate de acesta Parlamentului, nu reprezintă "prima solicitare" de investitură în sensul art.89 alin.(1) din Constituție, și, prin urmare, nu constituie momentul de la care se calculează termenul de 60 de zile prevăzut de același text constituțional.

129. Față de considerentele expuse, dispozițiile art.146 lit.e) din Constituție, precum și prevederile art.11 alin.(1) lit.A.e), ale art.34 și 35 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite cererile formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului și constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlamentul României, în legătură cu desemnarea de către Președintele României a candidatului Ludovic Orban la funcția de prim-ministru prin Decretul nr.82/2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.88 din 6 februarie 2020.

2. În realizarea atribuției prevăzute de art.103 alin.(1) din Constituție, Președintele României va proceda la o nouă desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președintelui Camerei Deputaților și președintelui Senatului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 24 februarie 2020.

OPINIE SEPARATĂ

În **dezacord** cu soluția pronunțată, cu majoritate de voturi, de Curtea Constituțională formulăm prezenta **opinie separată**, considerând că cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlamentul României în legătură cu desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru **trebuia respinsă ca nefondată**, pentru următoarele motive :

1. **În speță nu sunt întrunite criteriile definitorii ale unui conflict juridic de natură constituțională de vreme ce nu există nici blocaj instituțional și nici o interpretare diferită a articolului 103 din Constituția României.**

2. **Declarațiile politice ale actorilor instituționali nu pot fundamenta deciziile jurisdicției constituționale.**

3. **Curtea Constituțională a stabilit anterior, tot cu prilejul soluționării unui conflict juridic de natură constituțională, că o decizie a Curții Constituționale referitoare la o inițiativă de revizuire a Constituției ce nu a intrat în vigoare „nu poate face parte din fondul activ al jurisprudenței Curții Constituționale” și „nu poate avea același efect juridic obligatoriu *erga omnes* și pentru viitor ca și celelalte decizii pronunțate de Curte”. Pe cale de consecință astfel de decizii nu pot fi invocate de Curtea Constituțională ca argumente în motivarea altor decizii ale sale.**

1. Inexistența unui conflict juridic de natură constituțională

1.1. Noțiunea de conflict juridic de natură constituțională a fost definită exclusiv de jurisprudența Curții Constituționale, o jurisprudență evolutivă ce a relaxat, în timp, criteriile în baza cărora se identifică un astfel de conflict. Astfel, potrivit jurisprudenței inițiale, un conflict juridic de natură constituțională dintre

autorități publice presupunea doar „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor” (Decizia nr.53/28.01.2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17 februarie 2005). Ulterior, prin decizia nr.270/10.03.2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.290 din 15 aprilie 2008, Curtea a statuat că textul art.146 lit. e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”. În această etapă intermediară a noțiunii evolutive de conflict juridic de natură constituțională Curtea Constituțională a precizat că de esență lui este **blocajul instituțional**, însă ulterior ea a adăugat că „regula este aceea că, în măsura în care există mecanisme prin care autoritățile publice să se autoregleze prin acțiunea lor directă și nemijlocită, rolul Curții Constituționale devine unul subsidiar” (Decizia nr.108/05.03.2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.257/09.04.2014 sau Decizia nr.875/19.12.2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1903/21.12.2018). Mai recent, potrivit jurisprudenței Curții, conflictele juridice de natură constituțională nu se limitează numai la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale, ci vizează „orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției” (Decizia nr.901/17.06.2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503/ 21.07.2009). Inclusiv **interpretarea diferită a unui articol constituțional** poate ocaziona un conflict juridic de natură constituțională (Decizia nr.270/2008, precitată, Decizia nr.538/12.09.2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1076/19.12.2018 sau Decizia nr.504/18.09.2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.801/03.10.2019).

1.2. Or, în prezenta cauză, **nu există niciun blocaj instituțional și nicio înțelegere divergentă sau diferită a prevederilor constituționale incidente, respectiv art.103 alin.(1) din Constituție**. Astfel, Președintele României a desemnat un candidat la funcția de prim-ministru. Persoana desemnată a alcătuit o listă cu potențiali membri ai Guvernului și a redactat un program de guvernare, pe care le-a supus spre aprobare Parlamentului. Parlamentul a declanșat procedurile parlamentare în vederea investirii Guvernului și ar fi trebuit să le finalizeze prin vot, indiferent că votul ar fi condus la investirea sau respingerea Guvernului propus. Desemnarea drept candidat la funcția de prim-ministru a unei persoane care a fost demisă din aceeași funcție - în urma angajării răspunderii Guvernului pe un proiect de lege - nu este interzisă de Constituție și constituie o practică statală întrebuintată în mod curent în state cu democrații consolidate. În sine, o astfel de desemnare nu declanșează vreun blocaj instituțional care să nu poată fi soluționat altfel decât prin intervenția judecătorului constituțional, iar cele două autorități publice vizate de art.103 din Constituție nu l-au înțeles, interpretat ori aplicat diferit una de cealaltă.

1.3. Dimpotrivă, de vreme ce Parlamentul este suveran în a acorda sau nu votul de investitură unui Guvern desemnat, este greu de înțeles care este fundamentul juridic al refuzului Parlamentului de a-și exercita o competență constituțională expresă, clară și care nu lasă loc pentru interpretări divergente. Abia prin împiedicarea finalizării unei proceduri de investire a unui Guvern desemnat, procedură parlamentară pe care a început-o dar pe care nu a dorit să o ducă la bun sfârșit, preferând să se adreseze Curții Constituționale cu un fals conflict juridic de natură constituțională, **Parlamentul a produs un blocaj instituțional**.

1.4. Faptul că votul de investitură ar fi trebuit să poarte asupra unui candidat și nu asupra altuia, adică faptul că Președintele României a decis să desemneze una din persoanele care au fost propuse în cadrul consultărilor politice și nu alta, nu este un argument juridic ori constituțional pentru a considera că ne aflăm în prezența unui conflict juridic de natură constituțională. Mai degrabă autorii sesizării au dat curs unei nemulțumiri de natură politică *vis-à-vis* de alegerea făcută de Președintele României care, în urma consultărilor, nu a desemnat candidatul propus de o anumită formațiune politică și a preferat să desemneze un alt candidat, propus de altă formațiune. Faptul că în cadrul consultărilor unele formațiuni politice s-ar fi prezentat cu liste de potențiali susținători, în vreme ce alte formațiuni politice nu ar fi prezentat astfel de liste de susținători este lipsit de relevanță juridică, pe de o parte pentru că procedura prevăzută de art.103 din Constituție nu prevede o astfel de exigență, iar de pe altă parte pentru că **susținerea acordată unui candidat sau altuia se probează prin vot în plenul Parlamentului** și nu prin declarații politice de intenții viitoare.

2. Declarațiile politice nu pot fundamenta decizii ale Curții Constituționale

2.1. Pentru a justifica existența unui conflict juridic de natură constituțională opinia majoritară a arătat că, desemnarea drept candidat la funcția de prim-ministru a unei persoane care a fost demisă din această funcție pentru că și-a angajat răspunderea asupra unui proiect de lege, este o dovadă suficientă că prin respectiva desemnare nu s-a urmărit constituirea unei majorități parlamentare în vederea asigurării

stabilității guvernamentale, ci s-a urmărit alt scop, anume organizarea de alegeri anticipate. Această concluzie a fost argumentată de opinia majoritară prin menționarea unor declarații politice ale prim-ministrului desemnat și ale Președintelui României, declarații din care ar rezulta că prim-ministrul desemnat nu dorește votul de investitură ci, dimpotrivă, urmărește să nu fie investit de Parlament, iar Președintele României nu exclude *de plano* scenariul politic al alegerilor anticipate. Prin urmare, opinia majoritară a concluzionat că procedura prevăzută de art.103 din Constituție a fost deturnată de la finalitatea sa firească, anume cea de a conduce la investirea unui nou guvern, și a fost instrumentalizată pentru a depăși una din etapele necesare și obligatorii pentru a se putea ajunge la organizarea de alegeri anticipate. De aceea, constatând că desemnarea unui astfel de candidat la funcția de prim-ministru nu poate constitui o primă etapă în cadrul procedurii prevăzute de art.103 din Constituție, opinia majoritară a identificat conduita de urmat pentru a ieși din ceea ce ea a considerat a fi un conflict juridic de natură constituțională, anume Președintele României a fost somat să desemneze un candidat la funcția de prim-ministru în conformitate cu art.103 din Constituție, adică să reia o procedură pe care tocmai o parcursese anterior.

2.2. Procedând astfel Curtea Constituțională a realizat un proces de intenție atât Președintelui României, cât și candidatului desemnat la funcția de prim ministru.

Bazându-se doar pe declarații politice, atent selectate dar care au fost făcute în alte împrejurări decât cele legate strict de derularea procedurii prevăzută de art.103 din Constituție, opinia majoritară a concluzionat că procedura - aflată către finalul său la data la care s-a tranșat pretinsul conflict juridic de natură constituțională - urmărește alt scop decât cel care rezultă din simpla lectură a art.103 din Constituție, anume investirea unui nou guvern. Or, consultările realizate de Președintele României cu toate partidele politice parlamentare s-au finalizat cu un rezultat ambiguu în ce privește propunerile primite de acesta cu privire la persoana ce ar putea fi candidat la funcția de prim-ministru. Acest lucru este cunoscut, pe de o parte, din declarația de presă făcută de Președintele României la finalul consultărilor, iar, pe de altă parte, din declarațiile de presă făcute de fiecare din delegațiile partidelor care au luat parte la consultări. Între cele două tipuri de declarații de presă nu se pot constata diferențe asupra aspectului care interesează în prezenta cauză: unele partide politice au declarat că susțin persoana și proiectul politic al prim-ministrului desemnat, alte partide politice au declarat că susțin ideea alegerilor anticipate și, fie nu au candidat propriu pentru funcția de prim-ministru, fie își manifestă disponibilitatea de a participa la guvernare, inclusiv prin desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru; alte partide politice au asumat un proiect politic diferit și au făcut o propunere pentru candidatul la funcția de prim-ministru. **De vreme ce toți cei care au participat la consultări au declarat același lucru cu privire la concluziile desprinse din acestea de către fiecare dintre ei, este greu de înțeles în ce constă deturnarea procedurii prevăzute de art.103 alin. (1) din Constituție, respectiv desemnarea unuia dintre candidații propuși în cadrul consultărilor.**

2.3. În declarația de presă din data de 6 februarie 2020, citată și de opinia majoritară, Președintele României a precizat: *„Alegerile anticipate sunt prima mea opțiune. Am prezentat partidelor această opțiune. Unii au fost de părere că e bine, alții au fost de părere că trebuie să se mai consulte în partid. Este normal și pot să înțeleg că majoritatea partidelor au nevoie de discuții interne în forurile lor pentru a lua o decizie în acest sens. Dar până atunci putem să facem următorul pas. Următorul pas foarte concret este desemnarea din partea mea a unei persoane însărcinate cu formarea unui nou guvern.”*

Singurul act juridic care a concretizat intenția Președintelui României de a demara procedura de investire a guvernului a fost decretul prin care a desemnat un candidat la funcția de prim-ministru. Doar dacă Președintele României nu ar fi procedat la desemnarea unui candidat ar fi încălcat art.103 alin.(1) din Constituție.

2.4. Însă, o analiză a declarațiilor politice ale actorilor instituționali nu ar fi trebuit să capete relevanță în cadrul unei argumentații juridice. Curtea Constituțională nu soluționează conflicte politice, ci numai conflicte juridice de natură constituțională. Or, declarații politice, făcute în alte împrejurări decât cele legate strict de derularea procedurii prevăzută de art.103 din Constituție, au fost selectate și interpretate pentru a le conferi un sens din care să rezulte că prim-ministrul desemnat nu ar fi dorit să obțină votul de investitură și să conducă un nou guvern, iar Președintele României ar fi realizat o distorsionare a dispozițiilor constituționale fără a fi săvârșit vreun act juridic în acest sens. Așa cum a stabilit într-o jurisprudență constantă, și pe care acum pare să o pună sub semnul îndoielii, Curtea Constituțională nu poate adopta decizii și nu poate judeca în funcție de declarații politice, ci numai pe baza unor fapte juridice și cu argumente juridice. Astfel, în Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17.02.2005, Curtea Constituțională a statuat în sensul că „declarațiile politice ale Președintelui fac parte din libertatea lui de exprimare” și „numai în măsura în care ar produce consecințe juridice ar putea fi luate în calcul de către Curte”. Altfel spus, declarațiile sau faptele politice pot conduce la

un conflict de natură politică și nu juridică, în vreme ce Curtea Constituțională este ținută să judece doar conflicte juridice de natură constituțională, pe baza unor raționamente și argumente de natură juridică. De altfel, în aceeași decizie, Curtea observa și că „opiniile, judecățile de valoare sau afirmațiile titularului unui mandat de demnitate publică - așa cum este Președintele României, autoritate publică unipersonală, ori cum este conducătorul unei autorități publice- referitoare la alte autorități publice nu constituie prin ele însele conflicte juridice între autorități publice. **Părerile sau propunerile privind modul cum acționează ori ar trebui să acționeze o anumită autoritate publică sau structurile acesteia, chiar critice fiind, nu declanșează blocaje instituționale, dacă nu sunt urmate de acțiuni sau inacțiuni de natură să împiedice îndeplinirea atribuțiilor constituționale ale acelor autorități publice.** Asemenea păreri ori propuneri rămân în cadrul limitelor libertății de exprimare a opiniilor politice, cu îngrădirile prevăzute de art.30 alin.(6) și (7) din Constituție. (...) **Curtea Constituțională are competența de a interveni numai în situațiile în care s-a creat efectiv un conflict juridic de natură constituțională între două sau mai multe autorități publice.**”

3. Deciziile Curții Constituționale referitoare la o inițiativă de revizuire a Constituției ce nu a intrat în vigoare nu fac parte din fondul activ al jurisprudenței Curții Constituționale

3.1. Pentru a explica sensul art.103 din Constituție opinia majoritară s-a referit la unele considerente din decizia sa anterioară, nr.80 din 16.02.2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.246 din 7.04.2014. Acest argument, de data aceasta de natură juridică, nu poate fi primit din două motive: pentru că decizia susmenționată este utilizată în sens contrar celor acolo statuate și pentru că însăși Curtea Constituțională a făcut recent imposibilă utilizarea unui astfel de argument.

3.2. Astfel, în Decizia nr.80/2014 Curtea Constituțională a susținut că limitarea opțiunilor Președintelui României în desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, printr-o procedură cadentată precum cea prevăzută de proiectul de revizuire a Constituției ce nu a mai intrat în vigoare, ar fi condus la situația în care un partid politic ce ar fi obținut majoritatea relativă a mandatelor parlamentare, dar nu putea întruni majoritatea absolută necesară pentru investirea guvernului, ar fi putut să blocheze procedurile și să determine astfel instabilitate guvernamentală și crize politice sistematice. Curtea Constituțională s-a arătat defavorabilă unei astfel de revizuii a legii fundamentale, în considerarea faptului că art.103 din Constituție are ca finalitate coagularea unei majorități parlamentare pentru investirea unui guvern și nu instabilitatea politică. Considerentele relevante din această decizie anterioară a Curții sunt următoarele:

„321. În consecință, Curtea constată că textul propus, prin mecanismul de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, instituie un monopol al partidului politic sau alianței politice participante la alegeri care a obținut cel mai mare număr de mandate parlamentare, fără a deține majoritatea absolută, în privința propunerii reprezentantului ce urmează a fi desemnat drept candidat, neținând cont de necesitatea asigurării actului de guvernare în condițiile unei susțineri parlamentare care să permită obținerea votului de investitură și realizarea programului de guvernare. Or, în aceste condiții, reglementarea unui mecanism constrângător în privința libertății de acțiune a partidelor politice parlamentare are drept efect imposibilitatea adaptării soluției normative analizate la noile situații intervenite. [...]”

324. Pe de altă parte, prin modalitatea de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, se ajunge la o nesocotire a votului liber exprimat de către alegători în cadrul alegerilor parlamentare, deoarece creează premisele desemnării candidatului din rândurile partidului politic sau alianței politice cu cel mai mare număr de mandate sau voturi în detrimentul unei alianțe politice postelectorale care poate asigura susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului. De aceea, rezultatul electoral, ce reprezintă voința corpului electoral exprimată prin vot, impune ca Președintele României să desemneze candidatul pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de alianța politică sau partidul politic care deține majoritatea absolută a mandatelor parlamentare sau, în cazul în care nu există o asemenea majoritate, pe reprezentantul propus de alianța politică sau partidul politic care poate asigura susținerea parlamentară necesară obținerii votului de încredere al Parlamentului. [...]”

325. A reglementa, chiar la nivel constituțional, dreptul unei minorități parlamentare de a propune desemnarea, în mod invariabil, a candidatului pentru funcția de prim-ministru înseamnă a accepta că se poate investi un Guvern fără legitimare electorală. A nu ține cont de faptul că cetățenii au ales în favoarea unor competitori electorali care formează sau pot forma o majoritate absolută, de natură a asigura investirea Guvernului, înseamnă a afecta în mod decisiv dreptul de vot, întrucât exprimarea dreptului de vot vizează, în mod direct, configurația politică a Parlamentului, iar, indirect, investirea Guvernului. În aceste condiții, Curtea constată că textul propus suprimă o garanție a dreptului de vot, și anume respectarea rezultatului votului liber exprimat.”

Or, în prezenta cauză se constată că formațiunea politică ce a sesizat Curtea Constituțională cu soluționarea unui pretins conflict juridic de natură constituțională se află exact în ipoteza normativă respinsă atunci de Curtea Constituțională, adică deține o majoritate relativă a mandatelor parlamentare, dar nu dispune de majoritatea absolută necesară pentru investirea Guvernului. Pe cale de consecință, singurul lucru care poate fi reținut din Decizia nr.80/2014 este cel care rezultă din simpla lectură a textului art.103 din Constituție, anume faptul că **desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru se realizează cu intenția de a coagula o majoritatea parlamentară aptă să investească și să susțină un guvern.** Conduita Președintelui României a urmat întocmai prevederile art.103 alin.(1) din Constituție.

3.3. Numai că, deși logică și corectă din punct de vedere juridic, o astfel de poziție nu mai poate fi susținută după Decizia Curții Constituționale nr.875 din 19.12.2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1903 din 21.12.2018, dată tot în vederea soluționării unui conflict juridic de natură constituțională și des invocată în cuprinsul opiniei majoritare din prezenta cauză. În această din urmă decizie **Curtea Constituțională a statuat că o decizie a sa referitoare la o inițiativă de revizuire a Constituției ce nu a intrat în vigoare „nu poate face parte din fondul activ al jurisprudenței Curții Constituționale” și „nu poate avea același efect juridic obligatoriu erga omnes și pentru viitor ca și celelalte decizii pronunțate de Curte”.** Pe cale de consecință, astfel de decizii nu pot fi invocate de Curtea Constituțională ca argumente în motivarea altor decizii ale sale. Pentru a înțelege mai bine argumentația făcută atunci este suficient să cităm considerentele 91-93 ale acelei decizii:

„91. Considerentele Curții la care se raportează Președintele României în punctul său de vedere vizează, prin urmare, o propunere, o inițiativă de revizuire a Constituției din anul 2011. Aceasta, deci implicit textul analizat cu acel prilej de Curtea Constituțională în virtutea competenței sale constituționale prevăzute de art.146 lit. a) teza finală din Legea fundamentală, nu s-a concretizat, în sensul că proiectul de lege nu a fost adoptat de Parlament și nu a constituit obiect al unui referendum pentru revizuirea Constituției. Prin urmare, textul analizat mai sus nu este în vigoare.

92. În acest context, Curtea reține faptul că o decizie a Curții Constituționale pronunțată în cadrul competenței sale referitoare la controlul de constituționalitate a inițiativelor de revizuire a Constituției, prin care validează un anumit text al respectivei inițiative, nu poate avea același efect juridic obligatoriu erga omnes și pentru viitor ca și celelalte decizii pronunțate de Curte cu privire la celelalte atribuții constituționale ale sale, tocmai pentru că, spre deosebire de toate celelalte acte jurisdicționale ale Curții, decizia pronunțată în temeiul art.146 lit. a) teza finală din Legea fundamentală se referă la o propunere legislativă, un proiect de lege, o anumită intenție de legiferare, obiectul controlului său fiind, în definitiv, o propunere de lege ferenda de revizuire a Constituției, și nu o lege adoptată de Parlament sau o lege aflată deja în vigoare. Aceste decizii nu pot face parte din fondul activ al jurisprudenței Curții Constituționale, în sensul conferirii aceleiași posibilități de valorificare a forței juridice obligatorii a dispozitivului unei decizii a Curții, atașat, în egală măsură, și considerentelor pe care se sprijină acesta. Dacă s-ar admite altfel, ar însemna că o decizie pronunțată asupra unui proiect de lege privind revizuirea Constituției să fie obligatorie pentru orice viitor legiuitor constituant și în privința oricărei inițiative ulterioare de revizuire a Constituției. Or, o atare ipoteză ar transforma, practic, Curtea Constituțională în legiuitor constituant pozitiv, ceea ce nu poate fi admis a intra în litera și spiritul prevederilor constituționale referitoare la rolul și deciziile Curții Constituționale.

93. În concluzie, Curtea arată că nu poate reține susținerile prezentate în punctul de vedere al Președintelui, la care s-a făcut mai sus referire, în sensul de a da acelor considerente cuprinse în Decizia nr.799/2011 valențe constituționale, deci obligatorii.”

Dacă atunci nu a fost posibilă utilizarea unui precedent stabilit de Curtea Constituțională, nu putem înțelege cum acest lucru a devenit posibil în prezenta cauză.

*

**

Pentru toate aceste motive considerăm că **cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională între Președintele României și Parlamentul României, în legătură cu desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru, trebuia respinsă ca nefondată, întrucât nu sunt întrunite criteriile definitorii ale unui conflict juridic de natură constituțională, de vreme ce nu a existat nici blocaj instituțional și nici o interpretare diferită a articolului 103 din Constituția României; fundamentarea unei decizii a Curții Constituționale pe declarații politice constituie un precedent**

periculos pentru jurisdicția constituțională, tot astfel cum a fost și negarea valorii de precedent a unei decizii anterioare a Curții Constituționale.

JUDECĂTORI,

Dr. Livia Stanciu

Prof.univ.dr. Elena-Simina Tănăsescu